

GÖTEBORGS UNIVERSITET
INSTITUTIONEN FÖR SOCIALT ARBETE

Facebook som verklighet

En kvalitativ studie om Facebooks betydelse som identitetsskapare

Socionomprogrammet

Uppsats på kandidatnivå

Författare: Sara Skokić och Josefin Stode

Handledare: Pål Wiig

HT 2011

ABSTRACT

Titel: Facebook som verklighet – En kvalitativ studie om Facebooks betydelse som identitetsskapare.

Författare: Sara Skokić och Josefin Stode

Nyckelord: Facebook, identitet, relation, information

Syftet med denna uppsats var att undersöka Facebooks betydelse som identitetsskapare. Undersökning utfördes utifrån begreppen information och relation. Följande frågeställningar användes; Vilken betydelse får informationen på Facebook för identitetsskapande? Vilken betydelse får Facebook för relationer och vad får det i sin tur för betydelse för identitetsskapande? Undersökningen hade en kvalitativ ansats och en abduktiv metod. Empirin bestod av intervjuer samt statusuppdateringar. Urvalet bestod av studenter från institutionen för socialt arbete på Göteborgs Universitet. I insamlandet av materialet genomfördes halvstrukturerade intervjuer med 10 av de studenter som anmälde intresse att medverka. Av dessa tio informanter var 7 kvinnor och 3 män. Statusuppdateringar insamlades även från 11 studenter från samma institution, av dessa var 9 kvinnor och 2 män. Den insamlade empirin analyserades med hjälp av meningskoncentrering och meningstolkning och sedan utifrån två huvudteman som bestod av uppsatsens frågeställningar. I analysen användes som teoretiska perspektiv symbolisk interaktionism samt det dramaturgiska perspektivet.

Undersökningens huvudsakliga resultat var att Facebook som situation definieras som verklighet. Eftersom det på Facebook finns så mycket information om andra skapar det en stress, genom ständiga jämförelser med andra och p.g.a. rädsla för att hamna utanför. Informationen på Facebook kan bli en symbol för en person och kan användas för att skapa den bild av sig själv man vill visa upp för andra. Genom samspelet och informationen på Facebook skapas en illusion av att man känner människor, och att man håller kontakten. Bekräftelse är viktigt och är ett sätt att visa vilka man hör samman med. Att inte få bekräftelse kan resultera i att man känner sig misslyckad.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1. INLEDNING.....	1
1.1 Syfte och problematisering.....	1
1.2 Frågeställningar	1
2. BAKGRUND.....	1
3. TIDIGARE FORSKNING.....	2
3.1 Identity construction on Facebook. Digital empowerment in anchored relationships.....	2
3.2 Identity as performance and narrative within Facebook	3
3.3 Connected.....	5
4. BEGREPP OCH TEORETISKA PERSPEKTIV.....	5
4.1 Identitet.....	5
4.2 Symbolisk interaktionism.....	6
4.3 Dramaturgiskt perspektiv.....	9
5. METOD.....	11
5.1 Metodval	11
5.2 Genomförande	11
5.2.1 Urval	11
5.2.2 Insamling av empiri	12
5.2.3 Litteratursökning	13
5.3 Resultatredovisning och analysmetod	13
5.3.1 språkanvändning	15
5.4 Reliabilitet, validitet och generaliserbarhet	16
5.5 Förförståelse	17
5.6 Avgränsningar	17
5.7 Etiska överväganden	18
6. RESULTAT OCH ANALYS	19
6.1 Vilken betydelse får informationen på Facebook för identitetsskapande?... ..	19
6.1.1 Nyhetsflödet	20
6.1.2 Informationens trovärdighet	21
6.1.3 Informationen om en själv	22
6.1.4 Informationen om andra	24
6.1.5 Statusuppdateringar	25
6.2 Vilken betydelse får Facebook för relationer och vad får det i sin tur för betydelse för identitetsskapande?.....	27
6.2.1 Facebookvänner	27
6.2.2 Facebook som substitut?.....	29
6.2.3 Facebook som samordnare	30
6.2.4 Informationens betydelse för relationer	31
6.2.5 Statusuppdateringar	33
7. DISKUSSION.....	35
REFERENSER.....	39
BILAGA:intervjuguide.....	40

1. INLEDNING

Vi uppfattar det som att Facebook har blivit en allt större del av samhället genom att det används av fler och fler människor och i fler och fler sammanhang och att det i sociala sammanhang blivit svårt, för att inte säga näst intill omöjligt, att undvika. Detta har gjort oss intresserade av att undersöka vad Facebook kan få för inflytande och betydelse för människors identitet och deras samspel med varandra.

1.1 Syfte och Problematisering

Syftet med vår uppsats är att undersöka Facebooks betydelse som identitetsskapare. Med betydelse tänker vi oss här en sorts påverkan. Vi har valt att undersöka identitetsskapandet i relation till begreppen relation och information.

Identitet ser vi här, utifrån de teoretiska perspektiv vi valt att utgå från, som något som skapas genom sociala strukturer och processer, och som även kan beskrivas som i termer av sociala roller. Relationer ser vi här som något som hänger samman med den interaktion som sker mellan människor som har någon slags koppling till varandra och med information syftar vi här till all den information som finns på Facebook angående vad folk gör, var de befinner sig, vilka de interagerar med, och detta i form av både text och bild.

Vi har valt de tre begreppen identitet, relation och informationen dels utifrån vår egen förståelse av ämnet, dels genom tidigare forskning som inspirerat oss samt utifrån teori som vi ansåg kunde vara intressanta att använda för ökad förståelse av Facebooks betydelse.

1.2 Frågeställningar

1: Vilken betydelse får informationen på Facebook för identitetsskapande?

2: Vilken betydelse får Facebook för relationer och vad får det i sin tur för betydelse för identitetsskapande?

2. BAKGRUND

Facebook grundades i februari 2004 av Mark Zuckerberg. Idag har Facebook mer än 800 miljoner aktiva användare, med vilket man menar användare som varit inne på Facebook under de senaste 30 dagarna. Mer än hälften av dessa aktiva användare loggar in på Facebook varje dag och över 350 miljoner användare använder Facebook via sin mobiltelefon. I genomsnitt har en Facebookanvändare 130 Facebookvänner. (Facebook, 2011) På sin officiella hemsida på Internet presenterar Facebook sin vision: "Facebook's mission is to give people the power to share and make the world more open and connected." (Facebook, 2011)

3. TIDIGARE FORSKNING

Vi har här valt att presentera tre forskningsstudier som vi anser har relevans för vår uppsats syfte och frågeställning.

3.1 Identity construction on Facebook. Digital empowerment in anchored relationships.

Shanyang Zhao, Sherri Grasmuck och Jason Martin (2008) beskriver i artikeln "Identity construction on Facebook: Digital empowerment in anchored relationships" i *Computers in Human Behavior* sin forskningsstudie de gjort på ett amerikanskt universitet. Studien är en del av ett större forskningsprojekt på universitetet om identitet, vänskap, uppvaktning och sexualitet, där man bland annat gjort djupintervjuer. I studien som Zhao et al. (2008) gjort har de haft tillgång till 63 Facebook-konton och gjort analys av innehållet. Forskarna konstruerade ett övergripande kodningsschema över det mesta innehållet på Facebook men fokuserade analysen på Facebook-profilen och på den information profilinehavaren lagt ut när det gäller kontaktinformation, medlemskap i olika nätverk och hur de beskrivit sig själva under rubriken *Om mig*.

Forskarna fann att studenterna visade eller gjorde anspråk på sin identitet på flera olika sätt och en viktig slutsats var att de generellt gjorde det mer implicit än explicit - *to show rather than tell*. Detta menar man är något som skiljer sig från vad tidigare forskning visat när det gäller hur identitet uttryckts och skapats i de mer anonyma miljöer som tidigare fanns på Internet. (Zhao et al. ,2008)

Zhao et al. (2008) kom fram till några olika typer av identitetsanspråk man gjorde. Den första typen av anspråk kallar de *being popular among friends*, vilket innebar att man försökte visa upp ett jag som är socialt åtråvärt. Ett sätt att göra det var genom att visa bilder där man var tillsammans med vänner och hade roligt tillsammans eller visade varandra tillgivenhet på olika sätt. Ett annat sätt var genom att låta kommentarer som vänner skrev på ens vägg vara synliga för alla. Den andra typen kallar de *well-roundedness*, vilket betyder att man ville visa upp en allsidighet i beskrivningen av sina intressen, till exempel att man tyckte om sport, konst, resor och att umgås med vänner. Den tredje typen kallar de *thoughtfulness* och handlar om de favoritcitats som Facebookanvändare la upp på sin profil. Facebookanvändarna visade också upp sitt *cultural self*, det vill säga vad de hade för smak, både genom beskrivningen av sina intressen och favoritcitats, men också genom att visa upp musik, filmer, böcker och TV-program som de tycker om, något forskarna kallar konsumtionspreferenser. När det gäller den beskrivning av sig själva de gjort under rubriken *Om mig* fann forskarna att dessa beskrivningar ofta hade en lekfull ton.

Zhao et al. (2008) menar att Facebook ger användarna visuella möjligheter att interagera med sin publik genom att publiken även ser den sociala miljön som individen befinner sig i och de beskriver det som att det blir ett triangulärt förhållande mellan användaren, publiken och de vänner som användaren visar upp för publiken.

Zhao et al. (2008) diskuterar att relationerna man har på Facebook kan vara olika och kallar de relationer man har på Facebook med människor som man även har en relation med utanför Facebook och Internet för *anchored relationships*. Utifrån begreppen främre och bakre region inom Goffmans dramaturgiska perspektiv påstår Zhao et al (2008) att en Facebookanvändare genom inställningarna på sitt Facebookkonto, kan reglera vilka personer som får se vilka saker och på det viset kan skapa flera olika främre och bakre regioner där de kan visa sin identitet på olika sätt för olika delar av publiken.

Forskarna påpekar att man på Facebook snarare visare upp sitt önskvärda jag än sitt sanna eller egentliga jag och att man försöker dölja eller tona ned de delar som ser som oönskade i ett socialt sammanhang. Man menar att människor visserligen även gör det när man träffas ansikte mot ansikte, men att man genom Facebook får nya möjligheter att selektivt presentera sig själv för andra. Det blir en sorts rollspel som man menar kan vara en stärkande process för individen. Ett resultat som forskarna även kom fram till var att positiva kommentarer från andra var mer effektivt än att berömma sig själv. (Zhao et al., 2008)

3.2. Identity as performance and narrative within Facebook

Identity as performance and narrative within Facebook, av Trent Michael Kays (2010) är en forskningsstudie som undersöker hur man konstruerar och upprätthåller identitet på Facebook. Forskaren närmar sig detta med två perspektiv, och ser på identiteten både som framträdande och berättelse och menar att framträdandena och berättelserna är ömsesidigt beroende av varandra. Han undersöker på vilka sätt Facebookanvändarna visar upp sin identitet och vad framträdandena och berättelserna består av. (Kays, 2010)

Undersökningen gjordes i tre steg: först gjorde Kays (2010) en allmän undersökning av innehållet på Facebook, kopplat till identitet. Efter detta genomfördes en nätbaserad enkätundersökning som 100 Facebookanvändare svarade på. Sist gjordes fyra intervjuer. Efter att allt material samlats in skapades tre övergripande kategorier av Facebookanvändare kallade *cursorly*, *moderate* och *extreme* det vill säga användare med ett flyktigt, måttligt eller extremt användande av Facebook.

Cursorly users ser Facebook mest som ett verktyg för kommunikation, har begränsat samspel med andra och har en tendens till *lurking*, vilket på svenska kan översättas med att smyga eller att ligga på lur. Kays (2010) påpekar dock att även om dessa till övervägande del bara ser Facebook som ett kommunikationsverktyg blir ändå den kommunikationen de gör en del av deras identitetsframställning. Trots att dessa användare inte interagerar särskilt aktivt med andra på Facebook beskriver de som intervjuats ändå att de kände sig bundna till Facebook genom att de blir tvungna att gå in för att se vad som händer i deras Facebookvänners liv.

Moderate users är aktiva på Facebook och interagerar med andra, men menar att de kan vara utan Facebook i flera dagar. Dessa Facebookanvändare har fyllt i vissa grundläggande fakta om sig själva på sin profil, t.ex. ålder, civilstatus och

religiösa tillhörighet, vilket är en del av deras framställning. Men viktigast för deras identitetsframställning menar Kays (2010) är interaktionen med andra eftersom ens framställningar och berättelser måste ses av en publik för att få betydelse.

Majoriteten av de tillfrågade i denna kategori har svarat att de ser sin Facebookprofil som en förlängning av den identitet de har utanför Internet. Kays (2010) beskriver att dessa användare har en utvecklad berättelse på Facebook, genom att de lägger ut saker på sin profil regelbundet (men inte jämt och ständigt, till skillnad från *extrem users*), och att de interagerar med andra ganska ofta. Majoriteten av de tillfrågade sa att de har publiken i beaktande när de skapar sin profil och majoriteten sade också att deras Facebookprofil ger en rättvisande bild av deras identitet.

Att kommentera saker blir en viktig aspekt av identitet då det blir ett sätt att uttrycka åsikter och känslor. Även gilla-funktionen kan bli ett sätt att göra detta. Att kommentera menar Kays (2010) blir ett erkännande att man sett en vän och denne vännens identitet.

I gruppen *extreme users* finner Kays (2010) tre olika tendenser. Dels att man använder ett mer vulgärt språk och inte bryr sig om dess eventuella konsekvenser för alla ens olika relationer. Dels att man delar med sig av information som av andra användare uppfattas som för ingående. Detta kallar han *TMI – too much information*. För det tredje verkar dessa användare vara beroende av Facebook och tillbringar flera timmar per dag på Facebook. Enligt enkätundersökningens resultat svarar 8 % att de tillbringar mer än 20 timmar i veckan på Facebook, 3 % svarar mer än 30 timmar.

Majoriteten av de extrema användarna svarade att det de lägger ut på Facebook är viktigt för hur de vill att publiken ska tolka deras identitet, men några sa även att de inte bryr sig om hur publiken tolkar allt de lägger ut men att det är viktigt att lägga ut saker för att därigenom tolka sin egen identitet. Kays (2010) visar på att användarna kan uppleva att det finns en risk att profilen som berättelse går förlorad om de inte tar hand om den tillräckligt ofta. Även om också andra sorters användare sagt att de känt förväntningar och tvång att kolla Facebook för att se vad som är på gång är det troligt menar Kays (2010) att dessa användare, som lägger så mycket tid på att sköta om sin profil och sin identitet, känner en ännu större dragning att gå in på Facebook.

Kays (2010) beskriver det vidare som att de extrema användarna har så stort behov av interaktion att de kan uppfattas som påstridiga. Det resulterar också i att andra användare väljer att med sina inställningar se till att det som dessa extrema användare lägger ut döljs i nyhetsflödet. Deras framställning misslyckas då genom att de stöter bort sin egen publik.

3.3 Connected

Nicholas A. Christakis och James H. Fowler (2010) har forskat kring sociala nätverk och hur beteenden imiteras och sprids inom dessa. I boken *Connected* beskriver de en vetenskaplig studie kring deras egen forskning samt andra studier. Ett av de huvudsakliga rönen som deras studier påvisat är att spridning av beteenden styrs av en trestegsregel. Detta innebär i praktiken att en individ inte bara bli påverkad av sina vänners beteenden utan även av sina vänners vänner samt sina vänners vänners vänner. Denna trestegsmodell har enligt diverse undersökningar de gjort på den amerikanska befolkningen visat sig tillämpligt på såväl spridning av fetma som av känslor som lycka. De har även i sin forskning undersökt fenomenet Facebook. En av de saker de undersökte var angående vänner.

Christakis och Fowler (2010) studerade alla Facebooksidor på ett amerikanskt universitet och fann att i genomsnitt har en Facebookanvändare 110 vänner. De studerade hur många av dessa som var så kallade bildvänner. De som var bildvänner var de som publicerade och taggade bilder av varandra. De menade att det är mer sannolikt att vänner som lägger upp foton av varandra står socialt nära, jämfört med de vänner som inte gör det, och alltså menade de att bildvänner var samma sak som nära vänner. De fann utifrån denna metod att studenterna i medeltal enbart hade 6,6 nära vänner utav sina 110 Facebookvänner. (Christakis & Fowler, 2010)

4. BEGREPP OCH TEORETISKA PERSPEKTIV

4.1 Identitet

I sin bok *Identitet* diskuterar Nils Hammarén och Thomas Johansson (2009) identitetsbegreppet och visar på hur begreppet används i olika teoretiska perspektiv. Ofta, menar de, används begreppet identitet i vardagsspråket för att fastställa en individs tillhörighet genom att betona likhet och skillnad, och man har en tendens att vilja kategorisera människor för att hitta en sorts logik, till exempel att man antingen är man eller kvinna, antingen ung eller gammal. Identitet kan bygga på identifikation, det vill säga att man vill tillhöra och förknippas med en viss grupp. (Hammarén & Johansson, 2009).

Hammarén och Johansson (2009) skriver vidare att inom den allmänna kritiken mot moderniteten kritiserar identitetsbegreppet för att låsa fast människor i kategorier. De anser att diskussionen om identitetsbegreppet blivit ”ett symboliskt slagfält, där man beroende på vetenskapssyn intar olika positioner”. (Hammarén & Johansson, 2009, s.9).

Hammarén och Johansson (2009) presenterar vidare några olika positioner kring identitet: *Essentialism eller konstruktionism*: Dessa två olika ståndpunkter handlar om hur vår identitet skapas, där essentialismen anser att man redan när man föds

har ett fundament för identiteten, en essens, och att denna essens är ganska stabil. Konstruktionismen anser att identiteten skapas genom en komplex process förankrad i samhället, och att identiteten ständigt är föränderlig. *Skillnad eller komplexitet*: En teori är att identitet skapas genom skillnader och konflikter, och att identiteten bygger på att man vet vad eller vem man är olik. Utifrån ett annat teoretiskt perspektiv kan man istället säga att människor är motsägelsefulla och bygger sin identitet genom att blanda och omvandla sig själva. *Individuell eller kollektiv*: Vissa menar att individen är autonom och skapar sig själv medan andra menar att samhället och kulturen präglar allas identitet. (Hammarén & Johansson, 2009)

Hammarén och Johansson (2009) menar att identitetsbegreppet ska fungera som en brygga mellan samhälls- och individnivå och att det blir ett redskap för att kunna diskutera vardagslivet och hur människor påverkas och relaterar till olika förändringsprocesser omkring dem.

Vidare presenterar Hammarén och Johansson (2009) fyra perspektiv på identitet: *Utvecklingsperspektivet* menar att människor gradvis utvecklas i en logisk successiv process. *Identitet som social roll och process* talar man om inom sociologin och socialpsykologin och här handlar identitet om sociala strukturer. Att gå in i en roll definierar ens identitet. Rollbegreppet växte fram inom den symboliska interaktionismen. *Identitet som livsstil och mode* handlar om identiteten som kulturellt fenomen. Den kulturella identiteten är mer flyktig, människor byter stil och stilen är ingen fast markör på vem man är. *Nationell och kollektiv identitet* bygger på en tanke om att kollektiva identiteter baseras på en känsla av gemenskap och likhetstänkande och ibland överskuggar alla andra sorters identiteter, vilket kan ta sig uttryck i identitetspolitik. (Hammarén & Johansson, 2009)

Hammarén och Johansson (2009) diskuterar även att det i dagens samhälle finns en allt större fascination för vardagen och ett sökande efter sanna upplevelser, vilket bland annat tar sig uttryck i det stora antalet dokusåpor. De menar att det finns ett begär att ge sig in i andra människors intima värld och menar på att man nu via medierna kan ägna sig åt voyeurism och ”ta sig in i 'andra världar' och i detalj studerar hur olika människor betar sig, känner och lever”. (Hammarén & Johansson, 2009, s.55)

Det perspektiv på identitet som vi valt att använda oss av i vår uppsats är identiteten som social roll och process och vi har vår teoretiska utgångspunkt i symbolisk interaktionism.

4.2 Symbolisk interaktionism

Angelöw och Jonsson (2000) framhåller att ordet symbolisk interaktionism i sig säger vad det här synsättet utgår ifrån, nämligen symboler och interaktion. Beteenden och handlingar är symboliska på så sätt att de syftar på något utöver sig själva. En handling kan samtidigt vara både faktisk och symbolisk. Angelöw och Jonsson (2000) ger exemplet att krama träd som både innebär att man konkret håller om trädet, och kan ha en symbolisk betydelse som visar att man vill värna om miljön. Interaktion innebär växelspel, att människor står i ett ömsesidigt

förhållande till varandra och interagerar. Människan är, om man ser på henne utifrån symbolisk interaktionism en symbolförmedlande varelse som skapar sitt medvetande och jaguppfattning i växelverkan med andra. (Angelöw & Jonsson, 2000)

Man brukar, enligt Trost och Levin (2010), allmänt mena att en teori ska kunna göra anspråk på att förklara och förutsäga fenomen. Detta menar man är den traditionella synen på teori, medan de som använder sig av symbolisk interaktionism som teoretiskt perspektiv snarare är intresserade av att förstå skeenden, mer än att förklara och förutsäga dem. I symbolisk interaktionism finns grundläggande föreställningar om verkligheten, och dessa föreställningar hjälper oss till förståelse. Trost och Levin (2010) liknar symbolisk interaktionism vid en verktygslåda med verktyg som används för att förstå mänskligt beteende och känslor. För att kunna förstå någons handlande måste man förstå hur hon definierar situationen och hur hon uppfattar symbolerna. Detta, påpekar Trost och Levin (2010) kan man möjligtvis göra efteråt, och det är svårt att förutsäga vad någon kommer att göra härnäst. För att förstå måste man sätta sig in i personens totala situation vilket innebär att man empatiserar.

Symbolisk interaktionism inrymmer flera olika inriktningar men Trost och Levin (2010) påpekar att det ändå finns ett antal begrepp som inte är identiska men som påminner om varandra och bygger på samma grundpelare eller hörnstenar. De gemensamma begreppen är också alla inriktade på att förstå, snarare än att förklara. De viktigaste hörnstenarna i symbolisk interaktionism presenterar Trost och Levin (2010) som ”definitionen av situationen, att all interaktion är social, att vi interagerar med hjälp av symboler, att människan är aktiv och att vi handlar, beter oss samt att vi befinner oss i nuet”. (Trost & Levin, 2010, s. 13f) Dessa hörnstenar kommer vi nu presentera lite närmare.

Definitionen av situationen innebär att om människor definierar eller varseblir en situation som verklig, så är den också verklig i sina konsekvenser. Det man varseblir blir alltså inte bara ens verklighet utan det blir också något som styr ens beteende. Hur någon definierar situationen vid ett visst tillfälle blir bestämmande för just den personens beteende i just den situationen. Definitionerna är pågående processer och man definierar om situationen hela tiden. Omdefinitionerna ger möjligheter att ändra beteendet Om allt man varseblir är subjektivt skulle man kunna säga att inget är objektivt. Här är den symboliska interaktionismen dock pragmatisk och vissa delar av en situation som alla är överens om får en objektiv prägel. G H Mead beskriver det som att ” situationen i samklang med våra genom interaktion uppbyggda symboler ger en slags objektivitet till den sociala verkligheten. ” (Trost & Levin, 2010 s.17) *Symboler* bär på mening, men de blir symboler först då de har samma mening både för oss och för de andra i omgivningen. Ord är de vanligaste och mest uppenbara symbolerna man använder och ordens betydelse är beroende av definitionen av situationen. (Trost & Levin, 2010)

Människor ägnar sig praktiskt taget alltid åt social *interaktion* och man interagerar även om man inte gör något alls i en social situation. Om man förväntas göra något, och vet om denna förväntning men ändå inte gör något, är det också en form av interaktion. Att tänka är ett sätt att tala med sig själv och känslor är

aktivitet eftersom de är ett slags tänkande. *Aktivitet* innebär att man är med i en process. Den grundläggande tanken är att ingenting är statiskt utan alla är föränderliga. Just att man förutsätter att alla är föränderliga skiljer symbolisk interaktionism från andra perspektiv inom beteende- och samhällsvetenskap. Om man tillämpar symbolisk interaktionism som perspektiv talar man snarare om hur folk beter sig än om hur de är. Vi befinner oss alltså i en process och förändras ständigt. Människans beteende är samtidigt en produkt av hela hennes historia. Tidigare erfarenheter är inte orsaken till att man handlar som man gör men man använder sig av det i *nuet*. Inom symbolisk interaktionism finns uppfattningen att även det glömda finns integrerat i nyare meningar och värderingar. (Trost & Levin, 2010)

George Herbert Meads var en av pionjärerna inom den klassiska symboliska interaktionismen och hans fokus var hur människors *medvetande* och *jag* uppstår och utvecklas, i samspel med andra och med samhället. (Angelöw & Jonsson, 2000) Utifrån vad som är mest relevant för uppsatsens frågeställning har vi här valt ut några av Meads begrepp.

Den generaliserade andre är en social grupp som ger individen ett jag. Individen uppfattar den generaliserade andre som en enhet när det gäller dess åsikter normer och förväntningar. Den generaliserade andres normativa föreställningar uppfattar man som riktade både mot en själv och mot alla andra. Genom att vi tillhör ett samhälle med olika undergrupper använder vi oss av en hel uppsättning av generaliserade andra, beroende på hur vi definierar situationen. Den generaliserade andre är inte de konkreta människorna i omgivningen utan snarare de internaliserade normerna. (Trost & Levin, 2010)

Mead talar också om *signifikanta andra*, som är människor som man gillar, lyssnar till och som man tar efter i olika avseenden. De signifikanta andra kan ofta ha olika uppfattningar och åsikter om saker och det kan uppstå en konflikt hos den enskilde personen när den ska relatera till dessa motstridiga åsikter. (Trost & Levin, 2010)

Meads begrepp "mind" över sätter Trost och Levin (2010) med *föreställningsvärld*. Den är nästan alltid omedveten och förändras hela tiden allt eftersom man gör nya erfarenheter. Definitionen av situationen förändrar föreställningsvärlden och vice versa och föreställningsvärlden blir en aktivitet inblandad i vad man gör och tänker. Genom grupper man tillhör internaliserar man de perspektiv som finns där. I sociala grupper finns liknande föreställningsvärldar och definitioner och denna konsensus är en förutsättning för att gruppen ska vara möjlig och för att man ska förstå varandra.

Apropå *jaget* menar Mead att ens självmedvetande grundar sig på att man intar samma attityd gentemot sig själv som andra har gentemot en. Man övertar alltså andras syn på en och gör dem till sin egen. De andra kan både vara specifika personer men också hela samhällets regel- och rollsystem som införlivas i oss genom den generaliserade andre. (Angelöw & Jonsson, 2000)

Meads perspektiv har kritiserats för att utesluta känslor och ha en för stark betoning på ting och handlingar. Denna kritik ligger det mycket i, enligt Trost och

Levin (2010) men de påpekar också att denna kritik är mindre befogad gentemot symbolisk interaktionism som helhet. Eftersom vi i vår analys inte enbart använder oss av Meads begrepp och synsätt anser vi inte att denna kritik mot hans perspektiv gör att vi skulle missa någon viktig aspekt i analysen.

4.3 Dramaturgiskt perspektiv

Det dramaturgiska perspektivet utvecklades av Erving Goffman (2002) och han gör det genom att likna livet vid en teater där individer presenterar sig själva på en scen. Precis som en teaterföreställning har en publik och skådespelare som visar upp sig för varandra i olika roller menade Goffman (2002) att man även i livet tar på sig roller som man spelar upp för sina medskådespelare samt publik.

Människor har en naturlig begivenhet att ta reda på fakta och information om de människor de omges av. Detta sker på grund av olika anledningar, dels vill människor definiera situationer och få en uppfattning av de människor de möter så att de vet vad de har att förvänta av sin omgivning och vilka förväntningar som omgivningen har på dem. Denna information kommer genom samspel med olika individer, men det är upp till individen själv att ge ut information antingen genom medvetna kommunikationssignaler eller genom omedvetna sådana. (Goffman, 2002)

Goffman (2002) delar upp dessa kommunikationssignaler i uttryck som sänds ut och uttryck som överförs. Uttryck som sänds ut innebär medveten verbal kommunikation, sådant som individen medvetet språkligt uttrycker. Uttryck som överförs innefattar det som individen gör medvetet eller omedvetet och som omgivningen använder för att tolka och förstå personen i fråga. Dessa uttryck tillsammans utgör vad Goffman (2002) kallar för ett *framträdande*, vilket är en individs framställning av sig själv eller med andra ord den totala summan av den information, aktivitet och uttryck som en individ ger ut för att på något sätt påverka sin omgivning. (Goffman, 2002)

Ett framträdande är dock inte fritt för utövaren att bestämma över själv utan styrs genom den *roll* som personen innehar. En roll är ett handlingsmönster som är i fastställt i förväg. En person kan ha flera olika roller som den spelar vid olika tillfällen, exempelvis kan en person ha rollen som en pappa samt sin yrkesroll vilka båda innebär olika handlingsmönster. (Goffman, 2002)

Framträdandet av en roll är inte heller något som sker isolerat från andra människor och deras rollframträdande. I många situationer sker ett samarbete i människors framträdande eller som Goffman (2002) kallar det ett *teamframträdande*, detta sker när flera människor är sammankopplade i en social situation och samarbetar för att tillsammans stärka varandras roller och dess förväntningar. De som ingår i ett team eller en grupp har även en förpliktelse mot varandra, att inte förråda medlemmarna i teamets hemligheter och mindre önskvärda attribut som inte är i enlighet med det budskap som de försöker sända ut. (Goffman, 2002)

För att kunna hålla en enad front är *iscensättningsjargong* viktigt, den innebär

diskussioner som sker när publiken inte är närvarande, fackprat. Åsikter framförs, attityder och tillvägagångssätt analyseras och framdiskuteras (Goffman, 2002).

I sitt framträdande i ett team eller som ensam individ, används olika *fasader* för att definiera situation för publiken som ser framträdandet. Det är den ”utrustning” som aktören medvetet eller omedvetet använder under sin akt. Exempel på detta är *inramningen och den personliga fasaden*. Inramningen är platsbunden, vissa roller och rutiner är bundna till vissa platser. I samband med de platserna är bara vissa beteenden accepterade. Den personliga fasaden innefattar även de detaljer som vi starkt förknippar med aktörens egen person såsom kläder, kön, ålder, utseende etc. Det kan även innefatta en syssla som en aktör tillfälligt är upptagen med som stärker aktörens roll eller ett sätt att framföra saker. Aggressivt manér kan visa att man tänker styra och ta initiativ, ett undfallande att man är redo att låta sig ledas av andra. (Goffman, 2002)

Något som Goffman (2002) även diskuterar är *tro på den egna rollen*. Det finns olika sätt att se på sitt eget uppträdande. Man kan fullständigt tro på den eller inte alls tro på äktheten i sitt rollframträdande. De som inte tror på sitt framträdande, framställer inte denna så kallade falska roll för nöjet att lura sin publik, utan kan ha andra motiv så som att det är för allmänhetens bästa att de agerar så som de gör, exempelvis vita lögnare för att undvika att såra, eller att säga det som människor vill höra. (Goffman, 2002)

Ibland menar även Goffman (2002) att det kan vara nödvändigt att *dramatisera* sin roll. Detta är något som måste göras ibland för att publiken skall bli nöjd med framträdandet och rollen. Exempelvis är det viktigt att inte bara vara upptagen men också visa för sin publik att man är upptagen. I många instanser skapar man illusionen av att vara mer upptagen än vad man egentligen är, eller genom att göra arbetet synligt. Sjuksköterskan kan exempelvis upplevas av en medpatient som passiv då hon kollar upp sänggrannens hudfärg, andning etc. Då ur medpatientens synvinkel står hon bara där och tittar och slösar tid. I sådana fall används dramatisering för att synligt visa att man gör saker så att publiken inte ska tappa förtroendet för den roll man försöker spela. (Goffman, 2002)

Ett annat sätt att hantera sin roll är genom *idealisering*, att tona ner mindre önskvärda egenskaper eller framhäva de bra. I vissa situationer kan även idealisering innebära att framhäva det som är dåligt om detta tjänar ens syften. Goffman (2002) ger exemplet på tiggare som framhäver eller överdriver sin eländighet för att få större medlidande.

Goffman gör också en uppdelning av var ens framträdande sker, till vilka den når ut genom att tala om den *främre och bakre regionen*. Den främre regionen är scenen och det som syns tydligt av publiken, där är krav och regler på beteenden kopplat till sin roll hårdare, den bakre regionen är kulisserna där rollinnehavaren inte kan bli sedd av publiken och kan koppla av krav och beteenden som den främre regionen kräver. (Goffman, 2002)

Göran Eriksson (2007) har uttryckt kritik mot det dramaturgiska perspektivet. Han anser att det är en detaljerad tematisk framställning som saknar problematisering. Ytterligare kritik Eriksson (2007) har är att Goffman fokuserar på den interaktion

som sker mellan människor som inte är tidigare bekanta med varandra samtidigt som han i stort förbiser den interaktion som sker mellan människor som redan känner varandra. Göran Eriksson (2007) menar att då Goffman visserligen noggrant går igenom interaktion mellan främlingar som inte har tidigare uppfattning om varandra och hur man försöker etablera positioner, så skiljer sig den interaktion från den mellan personer som redan känner varandra, och att etablera positioner är inte lika viktigt i dessa relationer då dessa sedan länge har blivit etablerade. Han anser även att Goffman framställer all interaktion som något påtvingat och jobbigt, inget som människor frivilligt söker sig till. (Eriksson, 2007)

5. METOD

5.1 Metodval

Vi har ägnat oss åt kvalitativ forskning, vars kunskapsteoretiska ståndpunkt har inriktning på tolkning och förståelse av den sociala verkligheten utifrån hur deltagarna i en viss miljö tolkar sin verklighet (Bryman, 2011). Vi valde kvalitativ forskning eftersom vi tyckte att denna form av forskning bättre kunde besvara våra frågeställningar. Vi ansåg det viktigare att få djupare förståelse för hur några individer upplever Facebook som identitetsskapare genom intervjuer och statusuppdateringar än att samla in en större mängd empiri för generalisering. Vi valde två former av empiri för vi hoppades att detta skulle möjliggöra för fler perspektiv. Den forskningsansats som vi har använt oss av är en så kallad abduktiv ansats, vilket är en blandning av en deduktiv och induktiv ansats. En abduktiv metod innebär att man använder teori och empiri växelvis i sin forskning. (Larsson, 2005).

5.2 Genomförande

Vi kommer här att redogöra för hur vi har samlat in vår empiri. Vi har valt att använda oss av halvstrukturerade intervjuer samt att samla in statusuppdateringar från våra informanter. Vi har valt två olika material då vi hoppades att dessa två skulle komplettera varandra och ge ett fördjupat perspektiv på det ämne vi undersöker.

5.2.1 Urval

Vi valde att intervjua vuxna personer eftersom vi tyckte det var intressant att ha med en jämförande aspekt där informanterna kunde reflektera över hur saker eventuellt förändrats genom att människor börjat använda Facebook. Denna jämförelse tänkte vi att yngre personer som vuxit upp med Facebook inte kunde göra på samma sätt. Vi bestämde dock ingen undre eller övre åldersgräns. Avgränsningen av ålder skedde till viss del istället i form av den grupp av människor som vi valde att undersöka. Den grupp av människor vi valde att undersöka var studenter från institutionen för socialt arbete på Göteborgs Universitet. Vi satte därför i stort en undre gräns på ålder, då krav på universitetsstudier är ett fullgjort gymnasieprogram eller motsvarande. Vi tyckte

att det var intressant att intervjua studenter då trots att de är förenade i sin utbildningsval oftast ändå är långt ifrån en homogen grupp. Vi hoppades på detta sätt få många olika synsätt.

Vi eftersökte våra informanter genom att skicka ut ett meddelande via studentmailen till samtliga studenter på institutionen för socialt arbete där vi efterfrågade personer som ville vara med i en undersökning om Facebooks betydelse som identitetsskapare. Vi frågade om man kunde tänka sig att bli intervjuad och/eller om man ville ge oss sina fem senaste statusuppdateringar från Facebook. Inom denna avgränsade informantgrupp hoppades vi på bredd i urvalet, med informanter som varit med på Facebook både längre och kortare tid och som använder Facebook olika mycket och på olika sätt. När det gäller kön och ålder hoppades vi också på en viss variation bland informanterna. Anledningen till att vi hoppades på denna variation och bredd bland informanterna var att vi ville kunna få en bredd i det insamlade materialet och fånga in många olika åsikter och kunna jämföra dessa.

Då vi valde studenter från vår egen institution och detta genom ett massutskick till alla studenter på institutionen, i form av ett elektroniskt meddelande, så skulle vi beskriva vårt urval som ett bekvämlighetsurval. Ett bekvämlighetsurval är då man gör ett urval baserat på det som är enklast tillgängligt. (Bryman, 2011)

Sju kvinnor och tre män intervjuades. Åldersspridningen bland de informanter som vi intervjuade var 21-34 år. Precis som vi hoppats så skiljde det sig en del mellan intervjupersonerna när det gällde hur länge man varit med på Facebook och hur mycket och på vilket sätt man använde Facebook. 9 kvinnor och 2 män bidrog med statusuppdateringar. och åldersspridningen bland de vi fick statusuppdateringar ifrån blev 21-38 år.

5.2.2 Insamling av empiri

Sammanlagt samlade vi in 53 stycken statusuppdateringar och gjorde 10 intervjuer. Alla intervjuer spelades in med ljud och skrevs ut efteråt. Vid 8 av dessa intervjuer deltog vi båda två. En av oss ledde då intervjun och den andra antecknade. Anledningen att vi båda två var närvarande var för att efter intervjuerna kunna diskutera om vi eventuellt uppfattade informanternas svar olika samt om vi under intervjun fått nya idéer inför analysen. Två av intervjuerna blev vi tvungna att genomföra samtidigt och då gjorde vi ensam varsin intervju. Eftersom även båda dessa intervjuer spelades in och skrevs ut hade vi ändå möjlighet att diskutera dem med varandra. Intervjuerna tog mellan 30-50 minuter och genomfördes i olika grupperum på Göteborgs Universitets bibliotek.

Datainsamlingen gjorde vi alltså dels genom kvalitativa intervjuer. Dessa intervjuer var halvstrukturerade, vilket betyder att vi hade en intervjuguide med förslag till frågor som fokuserar på vissa teman. Intervjun liknar då ett vardagssamtal men är inget vanligt, helt öppet, vardagssamtal och är heller inte helt slutet genom ett på förhand bestämt frågeformulär. (Kvale & Brinkmann, 2009) Anledningen till att vi hade en intervjuguide med förslag på frågor och teman var för att kunna fokusera intervjun på undersökningens frågeställningar. Att vi inte hade ett formulär med helt fasta frågor beror på att vi anser att det

skulle begränsa den information vi då skulle få fram. Vi är medvetna om att det inte var möjligt att få reda på informanternas fullkomliga upplevelser av och tankar kring de ämnen vi berörde. Det vi fick veta är det som informanterna själva var medvetna om och kunde uttrycka, och självklart endast det de själva valde att uttrycka för oss.

Frågorna i intervjuguiden gjordes främst utifrån vår förförståelse och utifrån frågeställningarna. Vi byggde upp intervjuguiden i olika delar. Först en del med frågor om informanternas användande av Facebook. Efter detta följde en del som handlade om information, sen en del som handlade om relationer. Efter detta kom en del som handlade om statusuppdateringar. Vi ville ha med statusuppdateringar som ett tema i intervjun eftersom vi också skulle göra en analys av just statusuppdateringar. Sist kom en avslutande och sammanfattande del där vi efterfrågade informanternas tankar om Facebooks betydelse som identitetsskapare, både i allmänhet och i skapandet av deras egen identitet. Som sista fråga frågade vi om det fanns något informanterna vill tillägga som inte kommit fram genom intervjufrågorna.

Angående insamlandet av statusuppdateringarna så inser vi att i och med att informanterna själva gav oss sina statusuppdateringar innebär det att de själva valde ut vilka de gav oss. Vilket innebär möjligheten att de valde bort diverse statusuppdateringar av olika anledningar. Vi kan med andra ord inte med säkerhet säga att vi fick just de fem senaste statusuppdateringar som informanterna skrivit utan inser att det också helt enkelt kunde ha varit de statusuppdateringar de ville visa oss. Detta ser vi dock inte som något problem eftersom vi inte gör några anspråk på att vi tagit reda på någon absolut sanning om hur det förhöll sig med deras statusuppdateringar. Liksom när det gäller intervjuerna har allt material vi fått tillgång till getts till oss frivilligt och vi har gjort analysen utifrån det vi fått in.

5.2.3 Litteratursökning

När vi gjorde vår litteratur sökning så använde vi oss av GUNDA, Göteborgs Universitetsbiblioteks katalog, och LIBRIS vilken omfattar alla svenska högskole-, universitets- och forskningskataloger. Vi sökte även i andra databaser som relaterade till socialt arbete främst ProQuest social sciences. Vi använde oss av sökorden; Facebook, identitet, relationer, identitetskapande, identity, construction of identity, relationships. Vi hittade mycket litteratur kring ämnet Facebook men valde att använda den vi ansåg relaterade bäst till våra frågeställningar. Vi hittade även annan litteratur genom referenser utifrån i den litteratur som hittade och läste.

5.3 Resultatredovisning och analysmetod

Vi eftersträvar genomgående i vår uppsats transparens, vilket innebär att man visar hur man genomfört sin undersökning och hur man kommit fram till de slutsatser man dragit ur analyserna. (Bryman, 2011)

Här har vi valt att presentera resultaten och analysen av vår empiri utifrån våra två frågeställningar som här bildar två huvudteman. Under varje huvudtema kommer vi gå igenom flera olika teman som uppkommit ur empirin. Vi presenterar

resultaten från vår empiri och tillämpar det teoretiska perspektivet löpande, tillsammans med presentationen av empirin. Tillsammans med redovisning av de olika resultaten görs analys med hjälp av begreppen från teorin och en jämförelse med tidigare forskning.

I analysen har vi med utgångspunkt i den insamlade empirin från intervjuerna använt oss av en metod som kallas *meningskoncentrering*, vilket innebär att man drar samman långa yttranden och formulerar om huvudinnebörden av det sagda till kortare meningar eller ord. Man fastställer meningsenheter och teman som man uppfattar finns i materialet. (Kvale & Brinkmann, 2009) Denna koncentrering har vi gjort utifrån våra tidigare utskrifter av intervjuerna som gjordes mycket mer detaljerat.

Meningskoncentrering är en sorts verktyg man kan använda sig av för att göra materialet till en form som kan presenteras på ett ganska litet utrymme och det är ett sätt att utarbeta en underförstådd mening. Med en hermeneutisk utgångspunkt utgår man från att uttolkaren av en text blir medskapare av meningen, genom frågorna man ställer till texten och antagandena som man gör. (Kvale & Brinkmann, 2009) Redan genom meningskoncentreringen blev vi alltså delaktiga i skapande av en tolkning av materialet. Resultaten presenterar vi både i form av meningskoncentrerade sammanfattningar av olika stycken och resonemang, och i vissa fall i form av citat från intervjuerna. Resultaten från vår analys av statusuppdateringar har vi valt att göra genom exempel från innehållet från dessa, dock inte i form av direkta citat då vi ansåg att detta riskerade att göra våra informanter identifierbara.

Vi övergick sen till metoden *meningstolkning*. Denna metod innebär att man försöker utveckla strukturer och relationer som inte direkt framkommer i texten. Meningstolkningen gör då att texten expanderar genom att man genom tolkningen formulerar textens mening på ett mer omfattande sätt än hur de ursprungliga yttrandena såg ut. Man kan då också använda en teoretisk ram för tolkningen av mening (Kvale & Brinkmann, 2009) Vi ser det som att vi först krympte ner materialet för att sedan låta det växa på nytt med hjälp av en teoretisk tolkningsram.

Det finns olika ansatser till meningstolkning och vi har valt en hermeneutisk ansats. En hermeneutisk meningstolkning innebär att man har en ständig process mellan delar och helhet. Delarna tolkas alltså utifrån en uppfattning om texten som helhet, och tvärtom, vilket skapar en spiral som ger möjlighet till djupare förståelse. Enligt hermeneutiken ser man det också som att den som tolkar inte kan sätta sig utanför den förståelsetradition som man lever i, men att det viktiga är att vara medveten om hur de frågor man ställer till materialet påverkar de svar man kan få. (Kvale & Brinkmann, 2009)

Kvale och Brinkmann (2009) skriver att en vanlig invändning mot intervjuanalys är att det inte skulle kunna vara en vetenskaplig metod eftersom man kan hitta olika innebörder i samma intervju beroende på vem som tolkar. De påpekar att man med ett hermeneutiskt perspektiv dock tillåter en mångfald av legitima tolkningar. (Kvale & Brinkmann, 2009) Vi är medvetna om att vi kunnat komma fram till vissa andra slutsatser om vi ställt andra frågor till texten och

fokuserat på andra saker än det vi gjort, men vi anser att den tolkning vi gjort är legitim.

5.3.1 Språkanvändning

Vissa begrepp från Facebook som används här i uppsatsen kan vara svåra att förstå om man själv inte använt Facebook. Vi använde själva dessa begrepp i vår intervjuguide och eftersom vi själva använde dessa uttryck under intervjun tror vi att informanterna uppfattade det som underförstått att vi själva känner till Facebook och begreppen för olika funktioner och delar av Facebook. Det blev därför under intervjuerna aldrig några diskussioner kring vad begreppen betyder. För att underlätta för läsare som inte själva använder Facebook, eller som inte känner till dessa begrepp, har vi gjort en begreppsguide.

Checka in: Om man har Facebook-applikationen (ett program) i sin mobiltelefon kan man låta telefonens gps-system läsa av var man befinner sig och ta fram en lista med förslag på platser i närheten som man kan checka in på. Om man checkar in kommer ett meddelande upp i Facebooks nyhetsflöde om att man checkat in och därmed befinner sig på denna plats.

Evenemang: Inbjudan till en tillställning. Det kan röra sig om exempelvis en fest eller en spelning, men kan vara vad som helst. Består av en beskrivning om tillställningen och dess plats, tid och datum. Den sänds ut som en inbjudan till vissa användare som sedan kan välja att acceptera inbjudan eller inte. Accepterar de uppges det på sidan att de skall närvara på tillställningen. Det uppges också vilka som är bjudna på sidan. Vissa evenemang är öppna och inbjudan kan då vidarebefordras till fler, andra är begränsade till enbart de personer som skaparen av evenemanget väljer att bjuda in. Alla som har ett Facebook-konto kan skapa ett evenemang.

Gilla: En funktion där man kan trycka på gilla-knappen under en kommentar, bild eller statusuppdatering. Då står ens namn där, tillsammans med andra som gillat.

Grupper: En grupp kan vara både offentlig och privat inställd. Det är ett öppet eller stängt forum där man kan samlas, skriva meddelande på väggen till gruppens sida. En grupp kan vara allt från politiskt inriktad till att bestå av en grupp vänner som vill ha en plats att diskutera diverse saker. En grupp kan startas av vem som helst som har ett Facebook-konto.

Kommentera: En textkommentar som man har möjlighet att skriva under en statusuppdatering eller under en bild. Man kan gilla en kommentar eller kommentera på en kommentar. Kommentaren kommer att vara tillgänglig att se för alla som kan se den kommenterade statusuppdateringen, om inte andra inställningar gjorts.

Nyhetsflöde: Visar ett urval av ens vänners olika aktiviteter i form av vilka statusuppdatering som de har gjort, bilder de lagt upp eller blivit taggade i, kommentarer de gjort, saker de gillat, vilka de nyligen blivit vän med, vilka evenemang de kommer att delta i. Inställningar kan göras så att man bara kan se vissa av sina vänners aktiviteter. Vad man får se förklaras på Facebook själv som

att det sker genom att det är en algoritm som räknar med olika faktorer som till exempel vem som skriver det, eller hur många som har kommenterat. (Facebook, 2011)

Profil: Ens personliga sida som är tillgänglig för personens vänner men även i vissa fall vänners vänner om inte inställningar har gjort annorlunda. Ens profil innefattar personlig information som man själv lägger ut, t.ex. kön, ålder, civilstatus, intressen. Det finns plats att skriva om favoritband, filmer samt länka till diverse sidor. Det syns vilka olika grupper som personen är medlem i. Den visar också de foton som personen har blivit taggad i, de album den själv har lagt upp och nuvarande profilbild. Den visar också vilka man är vän med. Ens profil innehåller även av en så kallad vägg.

Statusuppdatering: Något som en Facebookanvändare kan skriva, den består av valfri text och kan även innehålla länkar och taggar. Statusuppdateringen hamnar på väggen på ens profil, samt i nyhetsflödet.

Tagga: Man kan tagga en person eller flera i en statusuppdatering eller i en bild. Om man taggar en person i en bild markerar man vart den taggade personen befinner sig på bilden. Namnet infinner sig sedan under bilden som länkar vidare till den taggade personens profil. Om en person blir taggad i en statusuppdatering blåmarkeras namnet och blir en länk till personens sida. Om en person blir taggad i en statusuppdatering eller bild blir denna person underättad om detta.

Vägg: På ens vägg hamnar ens statusuppdatering och man kan även lägga ut bilder och länkar till musik- och videoklipp m.m. Väggen visar också aktiviteter som vägginnehavaren har sysslat med, såsom vart denne har kommenterar, vilka han eller hon nyss har blivit vän med. Man kan skriva personliga hälsningar på varandra väggar som är tillgängliga för alla att se som har tillgång till personens profil

Vänner: Är en grupp användare på facebook som listas på en profil under rubriken vänner. För att bli vän med någon måste man skicka en vänförfrågan som måste bli godkänd av den andre, alternativt acceptera en utskickad vänförfrågan från någon annan. Vänner har tillgång till varandras profiler och ser varandras aktiviteter i nyhetsflödet såvida inte inställningar gjorts för att begränsa insynen för vissa eller alla av sina vänner.

5.4 Reliabilitet, validitet och generaliserbarhet

Validitet och reliabilitet är begrepp som anpassats och tillämpats på kvantitativ forskning, men används även i kvalitativ forskning. Validitet innebär i korthet att man i verklighet mäter det man utger sig för att mäta. Reliabilitet syftar till tillförlitligheten på materialet samt de slutsatser som dragits ifrån dem. Det har dock diskuterats om validitet och reliabilitet verkligen är tillämpligt på kvalitativa ansatser (Bryman 2011).

Vi har försökt möta kravet på validitet genom att koppla vårt material, teorival och metod tillbaka till vårt syfte och vår frågeställning så att vi verkligen undersöker

eller mäter det som vi valt att undersöka. Vi har exempelvis valt att använda våra frågeställningar som teman i presentation av vårt material för att tydligt återkoppla till frågeställningarna.

Reliabilitet eller pålitlighet har vi försökt uppnå genom att göra ljudinspelningar av de intervjuer vi genomförde, så att vi återger citat korrekt samt kunde få en mer tillförlitlig meningskoncentrering, och genom att vi använde samma intervjuguide till alla informanterna.

Kvalitativ forskning har inte krav på att urvalet ska vara representativt och generaliserbart för en större population, vilket är fallet med kvantitativ forskning (Bryman, 2011). Vår undersökning gör inga anspråk på att generalisera resultaten, detta säger bara något om just denna grupps upplevelser och tankar. Vi är medvetna om att vår förförståelse påverkar hur vi också tolkar de svar som informanter gav men strävar inte heller i vår undersökning att förklara utifrån våra teorier, utan snarare att förstå utifrån våra teorier och den bild av verkligheten som de visar.

5.5 Förförståelse

Vår förförståelse om Facebook bygger på vår egen erfarenhet som Facebookanvändare och samtal som vi haft om Facebook med olika personer. Vår förförståelse om Facebook har inspirerat syftet med vår uppsats. Vid skapandet av vår intervjuguide har vi utgått dels från teori och tidigare forskning men även utifrån vår förförståelse om vad som kunde vara relevant att fråga efter. Vi är medvetna om att vår förförståelse på så sätt kan ha gjort att vi gått miste om saker som våra informanter kanske ansett viktigare. Vi försökte dock att hålla de frågor vi ställde öppna för att ge utrymme för informanterna att fokusera på det som de ansåg var viktigast. Vi gav även informanterna möjligheter i slutet av intervjun att ta upp saker inom ämnet som de inte tyckte berörts av våra frågor.

Vi är medvetna om att vi aldrig helt och hållet kan bortse från vår förförståelse men vi har försökt låta den få så lite betydelse som möjligt i insamling av empiri och analys. Dock ser vi inget problem med att det var vår förförståelse som inspirerade oss till undersökningens syfte, då det helt enkelt gjorde oss nyfikna på att undersöka detta.

Som vi önskade har vi trots vår förförståelse genom tidigare forskning, resultat och analys fått ny förståelse för Facebook och vårt syfte samt frågeställningar. Vi kommer att redogöra kring detta mer i resultat- och analysdelen, samt i slutdiskussionen.

5.6 Avgränsningar

Vi har valt att avgränsa vår undersökning genom att undersöka enbart Facebook och inga andra sociala medier. Vi är medvetna om att även dessa kan ha en betydelse för identitetsskapande men ansåg att inbegripa andra sociala medier skulle riskera att vår undersökning blev alltför omfattande eller splittrad.

För att avgränsa oss ytterligare har vi valt att inte göra någon innehållsanalys av bilder på Facebook. Vi har inte heller gjort någon separat innehållsanalys av de statusuppdateringar vi insamlat, utan snarare använt dem tillsammans med materialet från intervjuerna och tolkat dem utifrån de teman vi skapat utifrån våra frågeställningar.

Vi har avgränsat vårt teorival till symbolisk interaktionism och där har vi gjort en fördjupning i det dramaturgiska perspektivet, då vi tyckte att detta kunde hjälpa oss till ökade förståelse. Då vi valde vilken tidigare forskning vi studerat utgick vi från våra frågeställningar och sökte efter forskning som vi tyckte kunde vara intressant att jämföra med våra resultat.

5.7 Etiska överväganden

Bryman (2011) presenterar fyra grundläggande principer som gäller för forskning. Informationskravet innebär att man ska informera de berörda om syftet med undersökningen och om att deras deltagande är frivilligt och att de därmed också har rätt att hoppa av undersökningen när de vill. Samtyckeskravet innebär att deltagarna själva bestämmer över sin medverkan och ska ha gett samtycke. Konfidentialitetskravet innebär att uppgifterna om deltagarna inte ska röjas för utomstående och nyttjandekravet innebär att de insamlade uppgifterna om deltagarna bara får användas i forskningssyftet. (Bryman, 2011)

Inför varje intervju informerade vi intervjupersonen om syftet med vår undersökning och om att deras deltagande var helt frivilligt och att de när som helst kunde dra sig ur. Vi informerade också intervjupersonerna om att vi i redovisningen av intervjuerna skulle nämna att de var studenter vid institutionen för socialt arbete vid Göteborgs Universitet samt att vi eventuellt kunde vilja nämna deras kön eller ålder, men att de inte på några andra sätt skulle gå att känna igen. Samtliga intervjupersoner sa att det gick bra. När det gäller de insamlade statusuppdateringarna informerade vi redan i meddelandet vi skickade ut där vi efterfrågade statusuppdateringarna att eventuella namn på personer eller platser som omnämndes i statusuppdateringarna skulle anonymiseras i presentationen av våra resultat. Vi frågade även informanterna om det gick bra att vi spelade in intervjuerna med ljud, och informerade dem om att inspelningarna endast skulle användas av oss och endast under uppsatsarbetets gång.

Bryman (2011) påpekar att Internet har skapat en ny dimension av etiska beslut då det kan vara frestande att använda olika sajter för så kallade smygstudier (Bryman, 2011, s. 141) av interaktion mellan olika människor. Om deltagarna på en internetsajt inte gett sitt samtycke till att bli studerade har man inte följt samtyckesprincipen men man kan å andra sidan hävda att samspelet på dessa sajter kan vara offentligt, och att det då går att jämföra med insändare i tidningar, vilket man inte behöver samtycke till att studera. Bryman (2011) påpekar att det pågår en debatt gällande om elektronisk information är offentlig eller privat, och lyfter fram tanken om att man endast bör studera elektronisk kommunikation om det inte krävs något lösenord för att komma åt informationen och om informationen inte är av känslig natur.

Vi valde att inte göra någon deltagande eller dold observation på Facebook

eftersom vi ansåg att detta skulle kunna inkräkta på människors integritet och även om någon skulle vilja ge oss tillgång till sitt Facebook-konto skulle vi där komma i kontakt med så många människor, och att få samtycke till observation från alla dessa skulle vara mycket svårt. Att inte fråga om samtycke anser vi skulle vara oetiskt eftersom många människor lägger ut mycket information om sitt privatliv på Facebook, och denna information anser vi kan vara information som är av känslig natur.

En aspekt av forskningsetik är alltså i hur stor utsträckning man kan studera undersökningspersonernas privatliv. Det är viktigt att tänka på att man inte ger upp sin rätt till ett privatliv även om man ger samtycke till att vara med i en undersökning. Man har till exempel alltid rätt att vägra svara på en fråga (Bryman, 2011) Identitet är ett personligt ämne och vi reflekterade över att det med ett såpass personligt ämne kunde finnas en risk att informanterna kände att vi gjorde intrång i deras privatliv eller kände sig ifrågasatta och bedömda av oss som forskare. Under intervjuerna har vi ställt följdfrågor, ibland för att be informanterna förtydliga något, ibland för att be dem utveckla något, men vi har alltid försökt vara lyhörda för när det var något de inte ville prata om och har då lämnat det, eftersom det är viktigt att allt de delade med sig av skedde helt frivilligt.

Kvale och Brinkmann (2009) påpekar att man sällan berör frågor om makt när det gäller kvalitativa forskningsintervjuer, men att det finns en tydlig maktassymmetri mellan forskaren och undersökningspersonen. Det är intervjuaren som definierar intervjusituationen genom att inleda, avsluta och bestämma ämne för intervjun. Det är också intervjuaren som har tolkningsmonopol. (Kvale & Brinkmann, 2009) För att till viss del försöka minska denna maktassymmetri när det gäller ämnena som berördes i intervjun frågade vi sist i intervjun ifall det var något informanterna ville tillägga som inte kommit fram genom intervjufrågorna. Vi försökte också spinna vidare på saker som intervjupersonerna nämnde och som vi själva inte tänkt på att fråga om.

6. RESULTAT OCH ANALYS

Här presenteras resultaten från empirin tillsammans med analys. Som huvudteman har vi våra frågeställningar och under varje frågeställning finns fler teman. Även om det självklart fanns en del variationer bland informanternas svar var det också många saker som återkom och som informanterna hade likartade tankar kring. Dessa har vi samlat i teman.

6.1 Vilken betydelse får informationen på Facebook för identitetsskapande?

Vår första frågeställning, och därmed även vårt första tema, rör betydelsen som information på Facebook får för identitetsskapande. Vi ställde frågor som syftade till betydelse både av informationen som fanns om informanterna själva samt information om andra.

6.1.1 Nyhetsflödet

En av de sakerna som återkom i svaren var reflektioner kring mängden information som finns på Facebook, och då främst i den funktion som kallas nyhetsflödet. Detta nyhetsflöde hade helt klart olika betydelse från informant till informant. En sak var dock gemensam och det var att det var svårt att undvika. De flesta informanterna uppgav att de tittade igenom nyhetsflödet på Facebook även om detta skedde med olika inställningar. ”Man scrollar ganska snabbt, det är oftast mest skräp” uppgav en informant och en annan uppgav att denne mest kollade informationen slentrianmässigt. En av våra informanter som valt att inte vara särskilt aktiv på Facebook uppgav att hon trots att hon inte kollade igenom nyhetsflödet ändå såg en hel del av det som stod där, då nyhetsflödet är det första man möts av då man öppnar Facebook. Andra av våra informanter kollade igenom nyhetsflödet mer aktivt. ”Jag scrollar ner till något jag sett tidigare, då vet jag att jag kollat allt”.

Detta ständiga flöde av information, och att det finns en publik som tar del av det, skulle kunna kopplas till Goffmans (2002) begrepp om främre regionen och bakre regionen. Den främre regionen är där man framställer sitt framträdande inför en publik, där finns mer krav på rollinnehavaren, den bakre regionen är där rollinnehavaren kan släppa på de krav som publiken har och slappna av (Goffman, 2002). Även om informationen på Facebook redogör för mycket om vad som händer i vad man kan tycka är personens bakre region är alla användare medvetna om att all information som läggs ut på Facebook läggs ut inför en publik, och därmed utgör vad som kunde ha varit den bakre regionen istället den främre regionen, eftersom man själv lägger ut information om den.

En annan sak som vi fann var att många uttryckte att de tyckte att det var ett för stort flöde på information. ”Det blir för mycket information att bearbeta” eller ”nu orkar jag inte riktigt, det är för mycket”. Och då en del av informanterna genom ändringar i sina inställningar gjort så att nyhetsflödet bara visade vissa av Facebookvännernas aktiviteter, så var det också många som inte gjorde det. En allmän konsensus var att det fanns mycket information som för dem var ointressant på Facebook. Detta dels för att de hade Facebookvänner som de helt enkelt inte var intresserade av att veta vad de gjorde eller brydde sig så mycket om. Dels för att det fanns viss sorts information som, även om den kom från personer som var viktiga för dem, inte var intressant. Samtidigt som många alltså uppgav att mycket av informationen i nyhetsflödet var ointressant och att den informationen som egentligen var mest intressant var den som kom från närmsta kompiskretsen, så talade även flera om ett behov av att ”snoka på andra”, ”behovet att förfölja folk” eller ”få det senaste byskvallret”, och detta kunde nyhetsflödet användas för.

Flera uttryckte frustration över behovet att kolla Facebook varje dag. En informant uttryckte det som: ”Märkligt att man inte kan i stort sett gå en dag utan att titta på Facebook”, en annan informant sa så här kring samma ämne: ”Vill inte missa någonting, hemskt egentligen, är ju inte något man missar”. Så gott som alla informanter nämnde även att de funderat på att lämna Facebook men inte tror att

det skulle vara möjligt för att det skulle få för stora konsekvenser.

Facebook skulle utifrån symbolisk interaktionism kunna förstås som en definition av en situation. Vad en situation är kan förstås vara olika saker. Om vi först ser på Facebook som helhet som en situation hittar vi i empirin en ganska stor konsensus när det gäller hur man ser på Facebook. Enligt symbolisks interaktionism är ju en viss konsensus, när det gäller föreställningsvärldar och definitioner av situationer inom en social grupp, en förutsättning för att gruppen ska vara möjlig och för att man ska förstå varandra. (Trost & Levin, 2010) För att människor ska använda Facebook verkar det alltså vara en förutsättning att det råder konsensus om en hel del saker. Som vi kan se från ovanstående redogörelse av våra resultat så konsensus att Facebook har mycket med information att göra. Alla utav informanterna talar om hur de på något sätt tar del av information på Facebook, till och med den som inte väljer att aktivt titta på den kan inte undvika den. Om tillgång eller genomgång av information blir definitionen av situationen blir den även verklig i sina konsekvenser.(Trost & Levin 2010) Om Facebook är definiera som ett ställe där man tar del av information blir det också så att personerna som är del av denna situation också agerar utifrån detta. Trots en del uttryckt frustration över behovet att gå in så gör de ändå det. Trots att de upplever mycket problematiskt med Facebook känner de att det inte är möjligt eller svårt att lämna det. Detta kunde förstås som att det helt enkelt är en konsekvens på definitionen av Facebook och hur man använder det.

6.1.2 Informationens trovärdighet

När det gäller om informationen på Facebook är trovärdig eller inte, sa några att de inte reflekterat över detta tidigare. Några ansåg att all information var i stort sett trovärdig medan andra ställde sig mer skeptiska. En informant menade att "Facebook är inte verkligheten" och berättade att därför var inte heller informationen där varken intressant eller trovärdig.

Den information som informanterna generellt tyckte var mest osäker var från de människor som de inte kände så väl. Vissa påpekade att det också skiljde sig från person till person om informationen som de utgav var trovärdig eller inte. Många av informanterna hade reflekterat över frågan kring trovärdighet när det gällde informationen om andra men inte funderat så mycket på om informationen om de själva var trovärdig eller inte. En informant sa att "min information är ju inte trovärdig eftersom jag ljugar". Detta apropå att informanten inte hade sitt riktiga namn på Facebook. En annan informant uttryckte det; "Det jag själv lägger ut är ingen falsk information men det är en väldigt liten del av mitt liv."

Att informationen skulle behöva vara trovärdig verkade inte vara en uttalad regel utifrån informanterna, snarare att man borde inse att Facebook kan ge en skev bild av verkligheten och att man inte kunde tro på allt som stod där.

Definitionen av situationen kan utifrån detta ses som att det inte är ett måste att information skall vara trovärdig. Som vi diskuterade tidigare så påverkar hur en person definierar en situation hur den beter sig. Definierar man att informationen på Facebook inte är trovärdig agerar man också utifrån att den inte är trovärdig.

I Kays (2010) forskningsstudie svarade majoriteten av de tillfrågade att deras Facebookprofil ger en rättvisande bild av deras identitet. Våra informanter verkar lite mer klivna till detta och det var heller inte något som alla hade reflekterat över.

6.1.3 Informationen om en själv

En sak som framkom som en tydlig åsikt hos de flesta av våra informanter var att man inte borde vara för självutlämnande eller statusuppdatera allt för ofta. Flera uttryckte även att de inte ville uppfattas av andra som någon som uppdaterade eller delade med sig för mycket av sitt liv, eftersom detta var ett beteende som de själva fann onödigt eller i vissa fall till och med irriterande. Några pratade om att detta var något de var överrens om i sin närmaste kompiskrets och att de inte förstod varför en del lämnade ut sig för mycket. Flera uppgav att de var restriktiva med vilken information de lade ut om sig själva. Dels för att man upplevde det som problematiskt att lämna ut information kopplat till relationer man kunde ha i sitt professionella yrkesliv, men också för att man ville vara mer privat. En informant uttryckte det: ”jag vill inte att man ska kunna se hela mig där”. Flera talade om att det var lätt att få fel bild av någon, att den information bara gav bitar av vem man var.

Att vara självutlämnade kan jämföras med Kays (2010) uttryck ”TMI – too much information”, vilket han beskriver som information som av andra användare uppfattas som alltför ingående. I sin forskning visar han på att ”TMI” till stor del kommer från extrema Facebookanvändare och att denna information inte är populär bland övriga användare. (Kays, 2010) Detta verka överensstämma med vad våra informanter uttrycker, även om de inte nämner att detta skulle komma just från personer som använder Facebook extremt mycket.

Att många av informanterna uttryckte att de inte förstod visst beteende på Facebook, som varför man utlämnade sig själv eller uppdaterade väldigt ofta, kan kopplas till begreppet föreställningsvärld. I symbolisk interaktionism ser man det som att man genom grupper man tillhör internaliserar de perspektiv som finns i gruppen och att dessa perspektiv blir en del av ens föreställningsvärld, vilken till största delen är omedveten. (Trost & Levin, 2010)

Att många uttrycker att de inte vill vara på det sättet att man lägger ut mycket relaterar även till den tonvikt på aktivitet som finns i symbolisk interaktionism, mer fokus ligger på vad man gör än vad man är. (Trost & Levin, 2010) Att lägga ut information är också en aktivitet och utifrån vad våra informanter säger så påverkar det som andra gör, genom att lägga ut information om sig själva, inte bara deras syn på den personen men även deras syn på dem själva. Med andra ord kan man säga att informanterna känner ett behov av att ta avstånd från vad dessa personer som lägger ut mycket information om sig själva gör, eftersom det står för något de inte vill vara.

Vi fann även i vårt material att informanterna talar om att man skapar sig själv genom att välja vilka bitar man vill visa, till exempel vilka ställen man visar att man befinner sig på och vad man skriver som statusuppdatering. Två informanter uttalade sig så här om hur den information de lade ut på Facebook gav deras

identitet en positiv förstärkning:

När jag kollar min vägg och mina egna bilder är det en positiv bild av mig, och ibland efter att ha kollat igenom det kan jag känna mig sådär lyckad och glömma det negativa. Åh, det här är jag: reser, pluggar, har pojkvän och mycket kompisar, allt är så bra. Och så glömmar man att man har mycket i skolan och kanske är jättstressad, för det är inte på Facebook och då är inte det en del av mig på samma sätt.

I början när jag hade Facebook kände jag att Facebook styrkte min identitet för jag hade det också på papper, eller på skärmen. Kunna gå in på sin profil och se: jaha, det här är jag. Då fanns jag också på något sätt, och att man ingår i en gemenskap, är sammanlänkade.

Zhao et al. (2008) diskuterar utifrån sin forskningsstudie att det kan vara en stärkande process för individen att genom Facebook få nya möjligheter att selektivt presentera sig själv för andra och framhäva sina önskvärda sidor samt tona ned de mindre önskvärda. Med ovanstående uttalanden från de två informanterna tycker vi oss se exempel på sådana stärkande processer.

Social interaktionism talar även om symboler (Trost & Levin, 2010), en av de symboler vi tyckte var tydliga kring information är den egna profilen eller den information som man samlar om sig själv. Då informanterna talar om att ”här är jag” blir deras information en symbol för det egna jaget. Informationen om en själv kan också ses som symboler mer än bara det budskaps som formuleras. Det är också en symbol för den personen som har skrivit det genom att informationen visar vad denne person tycker är viktigt nog att skriva, eller vad den har gjort eller vilka länkar eller band personen tycker om. På det sättet så symboliserar vad som skrivs eller läggs upp om en själv vem personen som skriver dem är.

Många informanter sade att de på olika sätt kontrollerade den information som fanns på deras vägg. Dels genom inställningar om vem som kunde se vilka delar av deras information, genom att ta bort inlägg och genom att tänka igenom vad som de lade upp själva. Kring den information som andra lade upp om dem, till exempel bilder och statusar som de blev taggade i, uttryckte en del att de kunde bli frustrerade när det skedde. En informant uttryckte dock att hon tyckte om att bli taggad i statusar av vänner. Information som många av informanterna berättade att de gärna delade med sig av var fritidsintressen, musiksmak och information som gällde om de gjort något särskilt kul eller speciellt, detta genom statusuppdateringar eller incheckningar.

Detta kan jämföras med ett av de sätt som Zhao et al. (2008) menar att man visar upp sin identitet på, nämligen att man visar ett ”cultural self” genom att presentera sina intressen och konsumtionspreferenser.

Detta kan man även koppla till begreppet dramatisera sin roll vilket man kan göra genom att tydligt visa sina intressen eller de intressen som man vill stå för. (Goffman, 2002) Ett exempel på det är musikintresse som omnämndes av flera informanter. Detta skulle kunna dramatiseras dels genom att man kan skriva sina favoritband på sin profil, och genom musikfunktionen kan man visa vilka låtar

man lyssnar på samt länka till låtar man gillar i sin status. Man kan också visa på Facebook vilka spelningar man ska gå på. Genom att använda dessa funktioner mer än vad man använder andra skulle man kunna se en dramatisering av ens roll som musikintresserad.

Ett annat begrepp som är tillämpligt angående den information som informanterna lägger ut om sig själva är det dramaturgiska perspektivets framträdande. Ett framträdande varierar beroende på den roll man spelar eller vilken publik man uppträder inför. (Goffman, 2002) På Facebook uppträder man inför en stor publik, att lägga ut information om sig själv på sin profil eller på annat sätt är ett sätt att uppträda. Informanterna talar själva om att de väljer de bitar de lägger ut, samt några som berättar att de även gör inställningar så att vissa av deras vänner bara kan se del av den information de väljer att lägga ut. Detta kan ses som ett sätt att hantera den stora publik som Facebook är, och de olika förväntningar som ens grupper av vänner och bekanta har på den roll man spelar inför dem. Att man väljer vad man lägger ut kan också ses som idealisering av den egna rollen, man väljer att framhäva det man vill. (Goffman, 2002) Det är även tillämpligt på incheckningar då man väljer vart man vill checka in, med andra ord vilka platser man vill bli associerad med. Genom att checka in använder man sig också av olika platser som fasader vilket är den utrustning som människor använder i framställningen av sitt framträdande (Goffman 2002). Genom att checka in kan man också få utvidga sin publik eftersom fler kan ta del av ens fasad utan att närvarande på själva platsen. Väljer man exempelvis att checka in på gymmet så kan alla se den informationen och förknippa den platsen eller fasaden med den roll som man försöker spela.

6.1.4 Informationen om andra

De flesta informanter sa att de någon gång då och då gick in och tittade på folks profiler och det kunde gälla både nära vänners profiler, personer man inte hade kontakt med så ofta samt vänners vänner. Det verkade dock som att man gjorde det i mindre utsträckning än man tittade på nyhetsflödet. En informant berättar att hon på en profil kollar på väggen men inte så mycket annat. ”Vissa lägger ut favoritcitat och sådant, det tycker jag är oväsentligt. Jag kommer aldrig adda någon bara för att vi gillar samma filmer.”

Här kan vi se en skillnad från forskningsstudien som Zhao et al. (2008) gjort. De studerade ju presentationen som människor gjorde av sig själva på sin profil bland annat i form av kontaktinformation, medlemskap i olika nätverk, och hur de beskrivit sig själva under rubriken *Om mig*, vilket de verkade se som en viktig del av dessa personers presentation av sig själva. (Zhao et al, 2008) Kanske har beteendet på Facebook ändrats sedan deras studie gjordes och förändrats till att informationen som finns i nyhetsflödet, mycket i form av information om vad folk gör, blivit mer effektiv som presentation av en person än den information som finns på profilen. Det kan såklart också hända att det bara skiljer sig beroende på vilken grupp som studeras.

Vad gällde informationen som fanns om andra, menade många att den informationen bidrog till hur de såg på dem. Särskilt gällde detta för de människor som de inte kände så väl. Information som påverkade hur de såg på andra var dels

vad dessa andra valde att lägga upp. Det kunde till exempel vara information om att de tillhörde olika ideologiska grupper, deras musiksmak, vilka länkar de lade upp eller uttalande som de gjorde i kommentarer eller på annat sätt. Dels påverkade det hur mycket information de lade upp.

Den information som människor lägger upp om sig själva kan man tillämpa begreppet fasader på. Det är den utrustning som människor använder i framställningen av sitt framträdande (Goffman, 2002). Information är en form av fasader i vad människor lägger upp eller vad de skriver. Vi kan se att fasader i detta fall blir viktigt i hur man ser på personer, särskilt de som inte informanterna kände så väl. Eftersom de inte känner personerna så väl blir den största bilden de får om den personen den bild som förmedlas genom de fasader som personerna i fråga väljer att använda. Fasaderna blir då lika med personen.

En negativ verkan av informationen om andra, som informanterna tog upp, var att denna information kan skapa en hets, att den upplevs stressande, att man känner en avundsjuka på vad andra gör. ”Åh, det skulle jag också vilja”. Andra uttryckte det även som att de kände sig misslyckade då de såg vad andra skulle göra, eller nedstämda då de såg aktiviteter som andra skulle delta i medan de själv hade tråkigare sysslor framför sig.

Kolla igenom nyhetsflödet och se vad andra sysslar med kan bli en form av interaktion. Att känna och tänka innebär i symbolisk interaktionism att man interagera med sig själv (Trost & Levin, 2010). Hur man känner sig under tiden man är inne på Facebook och efter man varit inne på Facebook då man bearbetar informationen som man fått och relaterar den till sig själv, blir också en form av interaktion. Informanterna nämner till exempel att de känner avundsjuka, nedstämdhet samt känslor av misslyckande.

6.1.3 Statusuppdateringar

Angående statusuppdateringar resonerade många att informationen här dels var till för att visa sina goda sidor inför andra, få bekräftelse från andra, men också för att själv känna sig duktig över sin prestation. En del informanter sade att de kände en press på att det som de skrev i sina statusuppdateringar skulle vara roligt, intressant eller visa att de gör mycket och har många vänner eller som en informant formulerade det: ”Jag tror mycket att man vill visa att man har ett liv”.

En del informanter i Kays (2010) forskningsstudie talade om att det bli viktigt för dem att lägga ut saker för att därigenom tolka sin egen identitet. Detta kan vi jämföra med att informanterna berättat att statusuppdateringar kan ha som syfte att själv känna sig duktig. Genom det man skriver i statusuppdateringen kan man alltså till viss del göra en egen tolkning av sin identitet.

Att informanterna talade om att det var viktigt att visa för andra att man hade ett liv kan också förstås utifrån begreppet jaget, vårt självmedvetande grundar sig mycket i den syn som andra har på en, man övertar alltså andras syn på en själv (Angelöw & Jonsson 2002). För att få en positiv syn på sitt eget jag är det därför viktigt att andra har en positiv syn på en och därför är de signaler som man sänder ut om sig, i detta fall i form av statusuppdateringar, viktiga så att man kan få

positiva signaler tillbaka.

När det gäller vem informationen i statusuppdateringarna var riktade till så de flesta att deras statusuppdateringar, även om de kan läsas av alla, ofta var riktade till en mindre grupp människor som förstår innebörden i dem. En informant nämnde även att statusuppdateringarna kunde vara en riktad uppmaning till en person eller grupp personer. Några informanter uppgav att det de skrev i statusuppdateringarna mest var för egen del, för att ha en logg över exempelvis sina träningspass eller för att kunna avreagera sig på något man var arg eller frustrerad över.

Att rikta sina statusuppdateringar på olika sätt kan också ses som ett sätt att visa vilka som tillhör ens signifikanta andra, vilka som är de vänner eller nära och kära som man tycker om och vilkas åsikter som är viktiga. (Trost & Levin, 2010) Det är de signifikanta andra som tillhör den gruppen som förstår budskapet i statusuppdateringen.

Många av informanterna uppgav även att hur ofta de statusuppdaterade har förändrats och gått från mer till mindre. Flera informanter upplevde att det för några år sedan var vanligare. En sade att det då fanns förväntningar på att man skulle statusuppdatera mer, men nu i efterhand funderar informanten på om dessa förväntningar kanske var inbillade. Många berättade att de numera inte skriver statusuppdateringar så ofta.

Kring att det uttrycktes av informanterna att förväntningar på hur ofta man skulle uppdatera hade förändrats kan kopplas till föreställningsvärlden. Upplevelsen att det finns oskrivna regler och att dessa har förändrats med tiden visar på att föreställningsvärlden och definitionen av situationen hela tiden förändras (Trost & Levin, 2010).

Ett tema som återkom starkt i vår insamlade material av statusuppdateringar var humor, detta i form av ironi, roliga bilder, lustiga händelser och dylikt. Detta verkar styrka vad flera av informanterna sade om att de kände en press att det de skrev skulle vara roligt eller intressant. Många av statusuppdateringarna handlade även om roliga saker som hade gjorts eller skulle göras eller platser man skulle åka till.

Tonvikt vid aktivitet, alltså snarare vad man gör än vad man är, går även att tillämpa på informationen i statusuppdateringarna och dess påverkan på individens egen identitet. Exempelvis kring statusuppdateringar vi samlat in kan man se att tonvikten ligger på roliga platser som man har varit på eller roliga saker man gör. Utifrån tonvikt på aktivitet skulle man kunna förstå den stressen som finns av att skriva något intressant eller roligt eftersom det kan komma att förknippas med den egna personen. Att lägga ut information kan ju ses, som vi sade tidigare, som en form av aktivitet. Och att det är roligt och intressant är viktigt för att det är den slags aktivitet som personerna helst vill bli förknippade med.

6.2 Vilken betydelse får Facebook för relationer och vilken betydelse får det i sin tur för identitets-skapande?

Vårt andra tema är detsamma som vår andra frågeställning och rör vilken betydelse som Facebook får för relationer och vilken betydelse det kan få för identitets-skapande. Vi ställde frågor kring vad relationen att vara Facebookvänner innebär, vad informationen på Facebook får för betydelse i relationer och hur Facebook används i interaktion med andra.

6.2.1 Facebookvänner

De allra flesta informanterna beskriver att de har väldigt många olika sorters relationer på Facebook: nära vänner, familj och släkt, klasskamrater, kollegor, barndomsvänner, bekanta. Många beskrev att de har Facebookvänner som de förutom på Facebook inte har så mycket interaktion med alls. På frågan om vad det innebär att vara Facebookvänner fick vi svar som: ”Det säger inte mycket”. ”Ingenting, det kan vara vem som helst”. ”En ytlig och meningslös relation”. En person beskrev det som att det kan vara ”någon man egentligen inte pratar med, vi behöver inte ens hälsa när vi ses”. En annan beskrev det som att om man lär känna någon och sedan blir Facebookvänner så är det ändå att ta ett steg i relationen.

Det verkar alltså som att alla Facebookvänner man har inte kan beskrivas som signifikanta andra, eftersom det begreppet står för de personer som är viktiga på så sätt att man lyssnar till och tar efter dem i olika avseenden (Trost & Levin, 2010), vilket alltså inte verkar vara fallet med alla Facebookvännerna. Här ser vi en likhet med Christakis och Fowlers (2010) forskning som visade att de Facebookanvändare de studerat i genomsnitt hade 110 Facebookvänner varav endast 6,6 av dem kunde beskrivas som nära vänner.

Flera informanter talar om att det kan vara problematiskt att så många personer får del av information om dem, då man har så många olika sorters relationer på Facebook. Några talar om det, som tidigare nämnts, i samband med relationer man kunde ha i sitt professionella yrkesliv. En informant talade om att bilder som kompisarna gärna fick se kanske man egentligen inte ville att släkten skulle se. En informant sa att ”Ibland tänker jag, vad konstigt det är egentligen att den där personen ser detta, men då försöker jag blunda för det, jag vill inte tänka på det. Men jag tar inte bort dem. Men det känns inte jättebra att alla ska veta att jag går på fest, men nu är det så och då får det vara så.”

Några har ju berättat att de begränsar tillgången till information, med tanke på att man har så många olika relationer på Facebook, men andra gör det inte, trots att det kan upplevas problematiskt.

Enligt symbolisk interaktionism kan en konflikt uppstå hos den enskilde personen om olika personer som är ens signifikanta andra har åsikter som skiljer sig åt.

(Trost & Levin, 2010) På Facebook kan man ha många Facebookvänner som är signifikanta andra för en själv, men som inte känner varandra sinsemellan. Saker som är acceptabelt i ett sammanhang med vissa signifikanta andra är kanske inte är det med andra signifikanta andra och genom att man har så många olika signifikanta andra samlade på samma plats, eller kanske snarare i samma situation, är det troligt att det blir många sådana konflikter.

Vissa berättar att de tackar nej till vänförfrågningar från vissa personer de inte vill vara vän med på Facebook, medan några säger att de tackar ja till i stort sätt alla förfrågningar, bara de vet vem personen är. En del informanter berättar att de rensat bland sina Facebookvänner. Men trots att många uttrycker att Facebookvänner ofta är ganska betydelselösa relationer som de inte har särskilt mycket kontakt med uttrycker även många att de ”inte har hjärta ” eller inte kan med att ta bort Facebookvänner. Någon beskriver det som ett stort ”statement” att ta bort någon. Ytterligare någon beskriver att det känns oartigt att inte acceptera en vänförfrågan från någon man känner. Det verkar som att många av informanterna anser att det är oartigt och inte helt acceptabelt att ta bort Facebookvänner.

Att man har uppfattningar om att det finns vissa normer kan man beskriva med begreppet den generaliserade andre. Den generaliserade andre uppfattar man som en enhet av normativa föreställningar riktade både mot en själv och alla andra. (Trost & Levin, 2010) Den generaliserade andre är ju inte konkreta personer utan normerna i sig, och när det gällde uppfattningarna om att ta bort Facebookvänner verkade man se det som en allmän norm.

Apropå att så många människor har tillgång till den information som finns om ens liv talar en informant om att det får den informanten att känna sig ”förföljd”. En annan informant säger angående incheckningar, och andra sätt att meddela vart man ständigt befinner sig, att ”folk klagar på att det är ett övervakningsområde men samtidigt vill man att folk hela tiden ska veta vart man är uppenbarligen.”

Det verkar alltså finnas flera aspekter som man finner problematiska när det gäller att så många olika människor vet så mycket om en, men trots detta tar man inte alltid bort Facebookvänner och begränsar heller inte på andra sätt tillgången till informationen. Utifrån det funderar vi på vilka andra funktioner det kan fylla att så många människor ser informationen om en.

Enligt det dramaturgiska perspektivet kan man likna livet vid en teater där man presenterar sig på en scen. På scenen gör man framträdanden som innebär framställningar av sig själv, och dessa framträdanden gör man inför publik. (Goffman, 2002) Utifrån detta kan man tänka sig att man vill ha en så stor scen och så stor publik som möjligt för sina framträdanden. Som tidigare nämnts, apropå informationen om andra, spelar fasaderna i ett framträdande särskilt stor roll i relation till människor man inte känner så väl, då de inte vet så mycket mer om en än det man själv visar upp genom sina fasader. Gentemot Facebookvänner som inte känner en så väl har man alltså även större möjlighet att själv styra hur man vill att andra ska uppfatta en.

En grundtanke inom symbolisk interaktionism är ju också att människan skapar

sitt medvetande och sin jaguppfattning i växelverkan med andra (Angelöw & Jonsson, 2000) och ju fler relationer man har på Facebook, desto fler kan vara med i denna växelverkan.

6.2.2 Facebook som substitut?

Flera informanter tog upp att man kan använda Facebook istället för att träffas. En informant sa att Facebook absolut kan bli en ersättning för att träffas och detta lyftes fram som en positiv aspekt. ”Vanliga livet tar så mycket tid, jag pluggar, jobbar, hinner inte träffas och Facebook blir ett substitut, det tar ju kortare tid.” En annan informant framföll att ”jag har verkligen användning av Facebook, jag bor själv och det blir som lite sällskap”. En tredje informant uttryckte en inställning som verkade lite mer kluven: ”Man har ett behov av att synas och finnas som människa och känna någon form av anknytning och någon form av social interaktion även om den kan bli ganska torftig framför en skärm, men ändå - den fyller ju ett syfte.”

Enligt symbolisk interaktionism är ju interaktion med andra människor central när det gäller skapandet av sitt jag (Angelöw & Jonsson, 2000) och utifrån det kan man se att det verkar som att det verkar mycket viktigt med informanterna att kunna interagera med andra och att man därför uppskattar att man genom Facebook har möjlighet att interagera på något sätt, även när man inte kan träffas.

Två informanter uttryckte istället oro för att Facebook kan göra att man träffar människor i mindre utsträckning. ”Jag kan störa mig lite grann att vi är på väg mot ett samhälle där man sköter otroligt mycket över Internet och träffas mindre i verkliga livet, jag tror inte att det är bra för människor egentligen. Att inte ha den här fysiska kontakten med människor.” En annan informant uttryckte det som att ”det kanske finns en risk i framtiden att man inte umgås, att det blir så utvecklat och bra och kul, kanske med webbkameror, så man inte går ut och träffar folk i verkligheten. Det är en läskig risk.” Överhuvud taget var det många som förde fram farhågor om framtiden, och om hur stor betydelse Facebook håller på att få.

Det verkar här som att det ändå finns en rangordning av olika sorters interaktion, där det viktigaste är att träffas i det man kallar verkligheten. Varför just detta är den viktigaste formen av interaktionen framkommer dock inte här.

Många informanter uttryckte också att Facebook blivit ett substitut för andra kommunikationsformer och ersatt att ringa och skicka sms. En informant framhöll att ”skriver jag till någon på Facebook ser jag en bild samtidigt, det känns på något sätt som att Facebook är personen, i sms har jag bara numret, men öppnar jag Facebook har jag en massa ansikten, det känns som att man faktiskt umgås med folk.”

Här kan vi återigen, med ett dramaturgiskt perspektiv se en persons Facebookprofil som en symbol för personen och att man på Facebook interagerar med symbolen istället för den verkliga personen. Just att man ser en bild verkar göra att Facebookprofilen blir en tydligare symbol för personen än vad text i ett sms blir, och kanske är det därför man föredrar den symbolen. Att man däremot kommunicerar på Facebook hellre än genom ett telefonsamtal har nog andra

anledningar än symboler, då man ju genom telefonsamtalet får höra människans röst, vilket i sådant fall borde vara en ännu tydligare symbol.

Många gjorde en skillnad mellan de närmsta vännerna och mer ytliga bekanta, när det gällde hur stor del av deras kommunikation som skedde på Facebook. Några menade att ju mer ytlig en kontakt var desto mer kontakt skedde på Facebook i jämförelse med andra sätt att kommunicera, och att man med de närmsta vänner fortfarande skötte mest kommunikation vi telefon eller när man träffades. Det fanns dock även några som sade att de med sina närmsta vänner skötte den mesta kommunikationen på Facebook.

Man kan se det som att detta ännu en gång visar att det finns olika vanor och normer bland olika grupper av signifikanta andra.

6.2.3 Facebook som samordnare

Många informanter framhöll att Facebook var mycket viktigt och bra när det gällde att samordna möten och sammankomster, detta genom några olika sätt. Några av informanterna nämnde att grupper blev ett forum där man samordnade och bestämde aktiviteter tillsammans. Andra använde statusuppdateringar med direkta uppmaningar i. Evenemang blev också omnämnt av flera informanter som ett sätt att få reda på aktiviteter som man fann intressanta. Några trodde att de inte skulle ha träffat sina vänner lika ofta om det inte vore för Facebook. Flera informanter sade också att information om vad andra gjorde kunde få dem att ta initiativ till att själva delta i aktiviteten. Andra menade att det var positivt att man fick veta roliga saker som skulle hända och som man själv kunde göra.

Vi ser det som att eftersom det verkar vara en sorts konsensus bland informanterna att Facebook har en stor betydelse för samordning, kan man säga att det är en del av deras föreställningsvärld att Facebook används för just detta syfte.

En annan sak som uppkom var dock att man i samordning av exempelvis grupparbeten i skolan, eller av andra sammankomster, glömmet bort de personer som inte har Facebook. En informant berättade att man inte längre byter telefonnummer med varandra, utan utgår från att alla använder Facebook och att man kollar Facebook flera gånger per dag. En annan säger att ”Jag tror ju att alla har det i telefonen och använder det jämt, men så är det ju inte”. Ytterligare en informant uttryckte att det är konstigt att ha Facebook och ändå bara gå in en gång i veckan och att det gör att det blir jobbigt att hålla koll på ”vem som är vilken typ” när man ska kommunicera: ”Nu vill jag fika - ska jag skriva det på Facebook eller smsa?”

Vi uppfattar det som att det finns en tanke bland de flesta att det är upp till en själv att gå in på Facebook tillräckligt ofta för att inte missa viktig information, och att man när man går in inte bara behöver se efter om någon skickat ett meddelande till en själv, utan även leta igenom nyhetsflödet för att se efter vad som kan vara relevant där, till exempel var folk visar att de befinner sig.

Eftersom en definition av en situation gör att situationen blir verklig i sina konsekvenser (Trost& Levin, 2010) skulle detta kunna vara en förklaring till att man glömmer bort att vissa personer inte har Facebook, eller inte kollar den så ofta. Om man definierat situationen som att alla människor har Facebook och att alla kollar sin Facebook flera gånger om dagen handlar man också utifrån denna definition.

Vi kan här göra en jämförelse med Kays (2010) forskningsresultat som visar att även de Facebookanvändare som inte är så aktiva på Facebook, och som han kallar flyktiga användare, säger att de känner sig tvungna att gå in på Facebook ibland för att se vad som händer i sina vänners liv. (Kays, 2010) Denna studie verkar alltså också visa på att Facebook ersätter andra kommunikationsformer och att det finns en utbredd uppfattning om att man måste gå in på Facebook för att få reda på viss information.

6.2.4 Informationens betydelse för relationen

Ett uttryck som återkommer väldigt mycket, i nästan samtliga intervjuer är att ”hålla koll”. Många uttrycker det även som att man ”snokar” och det flesta verkar överens i uppfattningen att det är något som alla gör.

Här ser vi en skillnad från Kays (2010) forskning där han beskrev det som att det var just gruppen *cursory users*, d.v.s. de flyktiga användarna som inte var särskilt aktiva på Facebook, som hade en tendens till *lurking*, vilket vi uppfattar som samma sak det våra informanter beskriver som ”snokande”. Skillnaden är att våra informanter hade uppfattningen att det var något som alla sysslade med, oavsett hur aktiv man var på Facebook för övrigt.

Enligt symbolisk interaktionism ägnar sig människor praktiskt taget alltid åt interaktion, och all interaktion är social. (Trost & Levin, 2010) Att hålla koll på folk, eller ”snoka” som en del uttryckte det, ser vi som interaktion. Alla verkar vara överens och medvetna om att detta görs och om man hela tiden är medveten om att det man lägger ut på Facebook kommer ses av andra betyder det att allt man lägger ut sker medvetet. Med interaktionen man lägger ut interagerar man alltså med andra även om man inte vet exakt vem som kommer se vad.

Genom sin forskning drar Zhao et al. (2008) slutsatsen att man genom att ändra inställningarna på sitt Facebookkonto, kan reglera vilka personer som får se vilka saker och på det viset kan skapa olika främre och bakre regioner där man kan visa sin identitet på olika sätt för olika delar av publiken. Vi menar istället att om man använder Goffmans begrepp främre och bakre region kan man aldrig hävda att något på Facebook är en bakre region, eftersom allt läggs ut med en medvetenhet om att det kommer ses av en publik, även om denna publik kan begränsas. Begreppet bakre region beskrivs av Goffman (2002) som en plats där rollinnehavaren inte kan bli sedd av publiken och kan koppla av krav och beteenden som den främre regionen kräver.

Snokandet blir också en interaktion genom att den informationen man får reda på genom att snoka får betydelse för en själv. Känslor och tankar är ju också en form av interaktion. (Trost & Levin, 2010) Dessutom ger informationen man får fram

genom snokandet upphov till samtal om vad man sett på Facebook, och informationen kan påverka hur man ser på andra personer vilket i sin tur kan påverka samspelet med dem.

Informanterna lyfte fram att man genom Facebook får större inblick i personers vardagsliv och talade om att det finns både positiva och negativa aspekter av det. Två informanter berättade att detta gjort att de förbättrat relationen med vissa släktingar som de inte hade så mycket kontakt med innan. Några talade också om att Facebook kan hjälpa en att bevara relationer med personer som bor långt bort och som man inte träffar så ofta, genom att man ändå har koll på vad som händer i deras liv. Genom att man får inblick i folks liv känns det då som att man umgås.

En informant säger istället att ”vissa gamla vänner kan det bli att man glömmar bort och tar för givet att man har kontakt med bara för man har varandra på Facebook, så det kanske snarare blir man tappar kontakten än behåller den, för innan var man tvungen anstränga sig mer”. Flera informanter lyfter fram att det kan bli en illusion av att man känner folk, då man får inblick i deras vardag, att man till exempel kan ”ha koll på” sina vänners vänner och glömmar bort att man faktiskt aldrig träffat dem. Andra talar om att man kanske tror att man håller kontakten med folk mer eftersom man ser saker om dem på Facebook, men att man kanske hade ringt och pratat med dem istället om man inte haft Facebook. Detta är aspekter som informanterna verkar se som negativa och problematiska.

Om det känns som att man känner sina vänners vänner genom informationen man får om dem kan man också tänka sig att informationen från dessa vänners vänner får betydelse för en på olika sätt. Detta skulle kunna bekräfta den trestegsregel som Christakis och Fowler (2010) talar om i koppling till sin forskning, d.v.s. att man inte bara blir påverkad av sina vänners beteenden, utan även sina vänners vänner och vänners vänners vänner.

En informant säger att ”Facebook är viktigast för dem man inte ser så ofta, de man egentligen bara tycker om att ha koll på men inte skulle få för sig att ses”. Något vi tycker är ett återkommande mönster bland informanternas svar är att man tycker om att hålla koll på många personer trots att man inte har något större intresse av att träffa eller kommunicera med dem.

De flesta informanter säger att det är väldigt vanligt att man pratar om saker man sett på Facebook. En informant berättade att om man pratar om någon pratar man ofta om det man sett på Facebook om den personen. En informant uttrycker att det dock kan bli problematiskt när någon berättar något som gäller den personen och man redan har sett det på Facebook, och att hon därför ibland låtsas att hon inte sett det. ”Om det inte var något som var riktat till mig personligen känns det konstigt att veta om det.” En annan uttrycker att: ”Det är inte så nytt när man träffar någon längre, man vet oftast ungefär vad folk har gjort. Och det påverkar en relation, att man alltid ligger steget före nästan.” En informant berättar däremot att hon istället blir förvånad över att folk har koll på vad hon skriver på Facebook, att de är intresserade av det och att det senare kan komma upp i samtal. ”Va, håller de koll på hur många gånger jag tränar? Har de inget liv?”

Om definitionen av situationen är att man känner folk och håller kontakten med

människor genom att veta saker om dem så kommer denna definition alltså bli verklig i sina konsekvenser genom att man fortsätter ”snoka på folk” då man tycker att det får positiva konsekvenser för ens relationer. Då man istället talar om att snokandet skapar en illusion av att man känner människor och håller kontakt med dem är detta en annan definition av situationen. I symbolisk interaktionism talar man även om att definitionerna är pågående processer och att man definierar om situationen hela tiden. Dessa omdefinitioner ger möjligheter att ändra beteenden. (Trost & Levin, 2010) Det är alltså möjligt att en sådan definition gör att man inte längre vill ”hålla kolla” på folk på samma sätt. Å andra sidan har ju analysen visat att informationen om andra fyller flera andra funktioner.

6.2.5 Statusuppdateringar

De flesta informanter uttryckte att det är väldigt viktigt med feedback, och beskrev det som att man annars kunde känna sig misslyckad. Feedback både i form av att någon gillade eller kommenterade var viktigt. Viktigt var även mängden kommentarer eller människor som gillade. En av informanterna uttryckte att det såg ensamt ut om en statusuppdatering bara hade en kommentar, eller ännu värre om det inte finns någon kommentar alls. Kring varför det var viktigt att få kommentarer på sina statusuppdateringar, till exempel när man skrivit vart man befinner sig, uttryckte en av informanterna så här: ”Det är ju bara för att folk ska se det, det finns ju inget annat syfte och då vill man ha ett litet kvitto på att folk verkligen tyckte det var bra, att nån har läst det.” För några av våra informanter var dock inte kommentarer lika viktiga, en informant uppgav att hon inte ens läste kommentarerna. En uppgav att han inte tog det personligt om ingen kommenterade och uttryckte det så här: ”Om jag skriver en statusuppdatering som ingen bryr sig om det så känner jag ändå inte att det är ingen som bryr sig om vem jag är.” För största delen av våra informanter var det dock viktigt att någon kommenterade eller gillade. Som en informant sade angående om det var viktigt att människor kommenterade: ”Ja, annars känner man sig värdelös”.

Ett av resultaten från forskningsstudien av Zhao et al. (2008) var att positiva kommentarer från andra var mer effektivt än att berömma sig själv. Detta verkar överensstämma med det som informanterna i vår undersökning uttryckte.

Enligt symbolisk interaktionism interagerar människor med hjälp av symboler, och interaktion kan vara både konkret och symbolisk på samma gång (Trost & Levin, 2010) Att kommentera eller ”gilla” det som något lagt ut är både en konkret handling och ett sätt att visa att man ser varandra och att man har en relation.

Då vi frågade varför de själva kommenterade på andras statusuppdateringar så fick vi olika svar men de flesta handlade om bekräftelse dels på deras vänskap eller att man sett dem. Några informanter sade att de kommentera och visade på så sätt vad de tyckte om och vad de tyckte var roligt. Det kunde också vara ett sätt att stötta varandra. Kring att kommentera på sina vänners statusar uttryckte sig en informant så här; ”Om jag gör det så kanske de kommenterar på mina, som en allians.” Två informanter beskrev det som att man stöttar varandra genom att man

gillar varandras statusuppdateringar.

Vid jämförelse med tidigare forskning ser vi här vissa likheter. Kays (2010) menar på att en kommentar till någon annan blir ett erkännande av att man sett denne vän och denne vännens identitet. Zhao et al. (2008) beskriver ett viktigt identitetsanspråk som "being popular among friends" och säger att detta kan göras genom att man till exempel visar upp bilder där man är tillsammans med vänner eller genom att låta folk se de kommentarer som vännerna skriver på ens vägg. Vi tycker att detta kan jämföras med att kommentarerna som man gör på varandras statusuppdateringar också kan användas som ett sätt att synliggöra vilka man hör samman med. Det kan också ses som ett exempel på det Zhao et al. (2008) beskriver som det triangulära förhållande mellan användaren, publiken och de vänner som användaren visar upp för publiken.

Att ge varandra feedback blir alltså, med ett begrepp från symbolisk interaktionism, en symbol för vänskap och att man hör samman. Ens Facebookprofil och all information om en själv, bland annat angående vad man gör och de åsikter som uttrycks, blir en symbol för vem man är. Det kan både vara en symbol man medvetet förmedlar om sig själv och bli en symbol för andra, beroende på hur de tolkar det de ser om en på Facebook.

Enligt symbolisk interaktionism, och som vi diskuterat tidigare, så skapar man sitt jag i samspel med andra (Angelöw & Jonsson 2002). Man övertar alltså andras syn på en och gör dem till sin egen. Andras syn på en själv kommer på Facebook bland annat fram genom den feedback man får. Den blir viktig i det avseende att dels få bekräftelse på vem man är som person och vem man hör ihop med. Det blir viktigt att få kommentarer, för då får man bekräftat att man t.ex. är rolig eller intressant. Att inte få en kommentar är också en symbol, en negativ sådan för de flesta informanterna.

Många av statusuppdateringarna i vårt insamlade material visade på olika sätt upp relationer och bekräftar det som informanterna sa om att statusuppdateringar och dess kommentarer mycket handlar om att stötta varandra och att det bekräftar vänskap. Relationer i statusuppdateringarna visades på olika sätt, dels genom att man taggat personer och då nämnde deras namn. Dels genom att statusuppdateringarna varit tydligt riktat till vissa personer. De kunde vara riktade genom att de uttryckte intressen eller politisk syn som man delar med andra, eller genom att de var skrivna på ett sådant sätt att de inte var tydliga för alla att förstå.

Att avreagera sig eller beklaga sig över saker i sina statusuppdateringar var något som några av informanterna omnämnde och det fann vi även som ett tema i de insamlade statusuppdateringarna. Man skulle kunna spekulera i att även detta är del av vad informanterna beskrev om att stötta varandra genom feedback. Man skriver sådana statusuppdateringar för att man söker stöd och är van vid att få att kunna få det via Facebook.

7. DISKUSSION

Inledningsvis kommer här en kort sammanfattning av resultaten, återkopplade till uppsatsens syfte och frågeställningar.

Syftet var att undersöka Facebooks betydelse som identitetsskapare och vi fann att Facebook får betydelse eftersom Facebook som situation definieras som verklighet. Eftersom det definieras på detta sätt får informationen och samspelet med andra på Facebook betydelse för identitetsskapande. Att det på Facebook finns ett så stort informationsflöde och att Facebookvänner består av så många olika sorters relationer gör att Facebook får stor betydelse i identitetsskapande och kan upplevas stressande.

Som huvudsakliga resultat på vår frågeställning om vilken betydelse informationen på Facebook får för identitetsskapande fann vi att eftersom det på Facebook finns så mycket information om andra skapar det en stress, genom ständiga jämförelser med andra och p.g.a. rädsla för att hamna utanför eller att missa något. Informationen om en själv kan också vara stressande eftersom man upplever att den bör vara intressant och rolig. Information kan bli en symbol för en person och kan användas för att skapa den bild av sig själv man vill visa upp för andra.

Som huvudsakliga resultat på vår frågeställning om vilken betydelse Facebook får för relationer, och vilken betydelse det i sin tur får för identitetsskapande, fann vi att den stora mängden information man får om andra gör att det blir en illusion av att man känner människor, och att man håller kontakten. Eftersom mycket interaktion har blivit till flyttad till Facebook ökar även betydelsen av den interaktion som sker där. Bekräftelse är viktigt och är ett sätt att visa vilka man hör samman med. Att inte få bekräftelse kan resultera i att man känner sig misslyckad. Relationer och interaktion med andra är betydelsefull för identitetsskapandet, eftersom man skapar sin jaguppfattning i växelverkan med andra.

Det var flera saker som vi fann mycket intressanta i våra resultat. En av de saker som vi tyckte återkom på flera olika sätt var att trots att många av våra informanter fann flera aspekter problematiska med Facebook så kände de att det inte var möjligt att lämna det.

De flesta av informanterna talade om att de hade många Facebookvänner som egentligen var ganska meningslösa kontakter, ändå fick de vara kvar. Många av informanterna tyckte att det fanns mycket information på Facebook som de tyckte var totalt ointressant för dem, men ändå tog de del av den genom att titta igenom nyhetsflödet. Många informanter uttryckte också frustration över behovet att gå in på Facebook varje dag och förstod inte sitt behov av att göra det, men gjorde det ändå.

Definitionen av situationen, i detta fall situationen som är Facebook, är något vi har diskuterat i vår analys och vårt resultat. En situation som definieras blir också verklig i sina konsekvenser. En definition kan dock bli omdefinierad och på sätt ändras även reglerna och beteendet kring den (Troost & Levin 2010).

En av de konsekvenser av definitionen som är Facebook, som informanterna talade om, var illusionen av att man håller kontakten då man ser varandra på Facebook. En annan konsekvens som de talar om är behovet att vara uppdaterad, rädslan för att inte missa något. Känslan tycks vara att går man inte in på Facebook finns det risk för att man missar något.

Att inte missa något skulle kunna översättas som att det finns ett behov av att vara ständigt uppdaterad över vad som händer. Alla informanterna talade om att de kommunicerar på Facebook med sina vänner och några sade till och med att om de inte skulle gå in på Facebook skulle de missa den kommunikationen. Mycket information från människor man har olika relation med läggs ut på Facebook, i grupper, meddelande och i statusuppdateringar, och ansvaret tycks ligga mycket på individen själv att leta efter den information som kanske gäller dem själva.

Dessa olika saker, exempelvis behovet att gå in på Facebook, eller att så stor del av kommunikationen sker på Facebook, som man missar om man inte kopplar upp sig, tycks bidra till att Facebook blir en stor del av människors vardag. Det som är en stor del av människors vardag verkar också få betydelse för hur de agerar och blir samtidigt en del av vilka de är och hur de ser på sig själva.

Ytterligare en sak som kan tyckas en anledning till att Facebook är en situation som man har svårt att lämna är att där har man möjligheten att maximera sin publik man framträder för, och att som publik maximera det framträdande man tittar på. Genom Facebook har det konstruerats en möjlighet just att göra detta, genom att så otroligt många människor tittar på varandra, och då verkar man vilja vara i den situationen, trots vissa saker som man ser som problematiska, exempelvis att så många människor man inte känner så väl får tillgång till ens liv eller att det kan uppstå eventuella konflikter mellan signifikanta andras åsikter.

Facebook ger också möjlighet till så otroligt många att samspela med, vilket ju enligt våra teoretiska perspektiv är grundläggande för skapandet av ens jag och identitet. Och har man möjlighet så verkar man också vilja samspela med så många som möjligt, trots att det finns negativa aspekter. Man kan också fundera vidare på vad konsekvenserna blir av att man kan samspela med så många fler. Samtidigt som många av informanterna talar om att Facebook hjälper dem att träffa sina vänner oftare, samt att hålla kontakten med folk, talar många informanter även den stress de upplever på grund av den ständiga jämförelsen med alla andras liv, samt om rädslan om att folk kommer att umgås mindre i framtiden på grund av just sociala medier som Facebook.

Ett annat resultat som vi fann intressant var vad informanter sade kring vad man lade upp för information om sig själv, att man bara lade upp vissa delar. Det tycktes som att det var viktigt att inte dela med sig för mycket av sitt liv, helst bara av det som var intressant eller roligt. De talade på olika sätt om att skapa sig själv. Några informanter talade även om hur de såg på sig själva på ett annat sätt då de såg hur de framstod på Facebook. Deras Facebook-persona blev alltså en symbol för deras egna jag. Det andra människor visade på Facebook blev också betydelsefullt, informanterna talade ju så sagt om stress eller känsla av misslyckande då de såg roliga saker som andra gjorde när de själva hade tråkigt.

Facebook verkar nästan bli lika med verkligheten i vissa fall. Det verkar som att man ser det som att om man visar på Facebook att man har roligt så betyder det att man har roligt i verkligheten också. Vi funderar på om det blivit så att det man inte visar upp på Facebook inte blir verkligt på samma sätt?

Syntes ens bästa sidor på Facebook så blev man den personen. I koppling till det en av informanterna uttryckte, angående att hon glömde bort det som var jobbigt när hon såg en mer lyckad bild av sig själv på Facebook, funderar vi på om det blir så att om ens bästa sidor visas upp på Facebook så känner man att man blir den personen, genom att man definierar situationen som att Facebook kan bli lika med verkligheten?

En annan sak som vi tyckte att vårt material visade var att Facebook hade betydelse för våra informanternas relationer. De uppgav att de samordnade sig mycket via Facebook och utan det hade de inte träffats lika mycket. Att Facebook var viktigt för att samordna träffar utanför Facebook blev ännu tydligare då många informanter talade om olika situationer där människor som inte hade Facebook eller inte använde det så flitigt blev bortglömda. Facebook upplevdes också ha betydelse för relationer på det sättet att det förbättrade vissa relationer, då man genom Facebook fick en annan inblick i deras vardagsliv och på så sätt hade mer att prata om.

Facebook verkade även förändra relationer genom att man fick mer information om sina vänner, särskilt bekanta som man utan Facebook inte hade vetat så mycket om. Ett annat sätt som Facebook tycktes ha stor betydelse var i att bekräfta varandra. Det ansågs av de flesta av informanterna viktigt att få kommentarer, men även viktigt att kommentera eller gilla, för att dels stötta men också visa vad man själv höll med om eller tyckte om. Att stötta på detta sätt tycktes som ett viktigt sätt att visa vilka man hörde ihop med, och vad man ville stå för. Även tidigare forskning verkar visa att bekräftelsen från andra är mycket viktig för ens identitet och Facebook verkade användas för detta ändamål i stor utsträckning.

Begreppet kring jaget visar också hur viktigt det är med den responsen från andra och att man ser sig själv utifrån hur andra uppfattar en. Utifrån teorin och vad informanterna säger så tycks det som att det är svårt att skapa eller att se sig själv utan interaktion med andra människor. Att andra ser deras bra information är viktigt, så att de kan visa att de har ett liv, att få bekräftelse är också viktigt. Detta kan naturligtvis ske utan Facebook men det tycks som att Facebook används för att fylla dessa behov dels att bli synlig som människa genom den scen som Facebook utgör men också för att få bekräftelse på vem man är.

Hammarén och Johanssons (2009) resonemang om att det i dagens samhälle finns ett starkt fascination för vardagen är något vi tycker bekräftas genom det vi ser i vår undersökning. Många av statusuppdateringarna vi undersökt handlade om vardagssituationer och informanterna pratade om att Facebookanvändandet i mycket gick ut på att hålla koll på vad som händer i folks liv. All den information man får om folks vardagsliv menar de får betydelse, på gott och ont. Behovet att gå in och kolla Facebook jämt och ständigt, som några uttrycker att de inte förstår varför de gör men trots allt gör, kan nog till viss del vara skapat av den allmänna

tidsandan.

Hammarén och Johanson (2009) resonerar vidare att det finns ett begär att ge sig in i andra människors intima vrår och i detalj studerar hur de beter sig, känner och lever och att man via medierna nu kan ägna sig åt voyeurism. Här ser vi att angående det de kallar voyeurism verkar ju Facebook vara en utmärkt plats för det och Facebook verkar nästan till viss del vara konstruerad för just det syftet, med alla sina funktioner som går ut på att dela ut och få del av information. Det verkar ju också vara mer eller mindre konsensus bland våra informanter om att ett visst mått av snokande är något som alla ägnar sig åt.

Något som också väckt en del funderingar hos oss är Facebooks vision som den presenteras på den officiella hemsidan: "Facebook's mission is to give people the power to share and make the world more open and connected." (Facebook, 2011)

Vad är det för uppdrag de menar att de har, och från vem kommer uppdraget? Power kan ju översättas med både kraft och makt, och att man vill ge människor *the power to share* väcker hos oss tankar på att Facebook både kan ge människor nya verktyg, som kan bli en kraftfull resurs för dem, och att kontroll av information kan var en källa till makt och påverkan. Vi funderar vidare på vad man egentligen menar med att man vill göra världen mer öppen. Menar man öppen i betydelsen mindre trångsynt, och menar man i sådant fall att tillgång till mer information gör att det blir så? Eller menar man öppen i betydelsen mer tillgänglig? Att man talar om hela världen i detta sammanhang är också intressant då man kan fundera på hur internetanvändningen skiljer sig åt i olika delar av världen. Skillnaderna kan ju dels bero på olika tillgång till tekniken men också på olika värderingar och vanor. Vill hela världen ha sociala medier och vill alla i sådant fall ha Facebook?

Som framtida forskning om Facebook hoppas och tror vi att det kommer bli en hel del forskning om Facebooks, och sociala medier i allmänhets, betydelse även i ett globalt perspektiv.

På ett mer lokalt plan hade vi tyckt att det varit intressant att vidare undersöka eventuella skillnader mellan olika människors Facebookanvändande utifrån olika faktorer som t.ex. generation, och det hade varit intressant att sätta vår undersökning i relation till andra sociala medier som bloggar och dylikt. Detta var inget som kunde rymmas inom denna undersökning men är något vi ser fram emot framtida forskning om.

REFERENSER

- Angelöw Bosse och Jonsson Thom (2000): *Introduktion till socialpsykologi*. Lund: Studentlitteratur
- Bryman, Alan (2011): *Samhällsvetenskapliga metoder*. Malmö: Liber.
- Christakis, A. Nicholas & Fowler H. James (2010): *Connected*. Stockholm: Natur & Kultur
- Eriksson, Björn (2007): *Social interaktion: flöden – positioner – värden*. Malmö: Liber
- Facebook (2011) "Facebook" (elektronisk), *Facebooks officiella hemsida* <<http://www.facebook.com/facebook>>(2011-11-25).
- Facebook (2011) "Facebook hjälpcenter" (elektronisk), *Facebooks officiella hemsida* <<http://www.facebook.com/help/>>(2011-11-25).
- Facebook (2011) "Pressrum" (elektronisk), *Facebooks officiella hemsida* <<http://www.facebook.com/press/>>(2011-11-25).
- Goffman, Erving (2002): *Jaget och maskerna: en studie i vardagslivets dramatik*. Stockholm: Prisma
- Hammarén Nils och Johansson Thomas (2009): *Identitet*. Malmö: Liber
- Kays, Trent Michael (2010): *Identity as performance and narrative within Facebook*, University of Arkansas at Little Rock.
- Kvale Steinar och Brinkmann Svend (2009): *Den kvalitativa forskningsintervjun*. 2:a uppl. Lund: Studentlitteratur
- Larsson Sam (2005): Kvalitativ metod – en introduktion i Larsson, Lilja, Mannheimer (red.): *Forskningsmetoder i socialt arbete*. Lund: Studentlitteratur
- Trost Jan och Levin Irene (2010): *Att förstå vardagen – med ett symbolisk interaktionistiskt perspektiv*. Lund: Studentlitteratur
- Zhao, S., Grasmuck, S. & Martin, J. 2008, "Identity construction on Facebook: Digital empowerment in anchored relationships", *Computers in Human Behavior*, vol. 24, no. 5, pp. 1816-1836.

BILAGA

Intervjuguide

Allmänt kring användningen av Facebook

Hur länge har du varit med på Facebook?

Vad var anledningen till att du gick med i Facebook?

Vad är anledningarna till att du är med i Facebook idag?

Tycker du att ditt användande av Facebook har förändrat sen du gick med i Facebook?

I sådant fall hur?

Har du någon gång funderat på att lämna Facebook?

Hur tänker du kring att du funderat/inte funderat på det?

Vad skulle kunna få dig att vilja lämna Facebook?

Känner du att det finns förväntningar/krav på att vara med på Facebook?

Finns det oskrivna regler/krav för hur man betar sig på Facebook?

Vad bör man göra /inte göra? Visa/inte visa?

Hur bör man vara/ inte vara?

Hur aktiv ska man vara på facebook?

Information

Brukar du kolla igenom nyhetsflödet ”newsfeed”?

Hur tänker du kring nyhetsflödet?

Brukar du gå in på andras profiler? (Dina Facebookvänner , Facebookvänners vänner eller för dig helt okända personers profiler)

Med vilket syfte gör du det?

Vad får den informationen du får där för betydelse för dig?

Brukar du kolla/läsa hur dina vänner interagerar med varandra över Facebook? (T.ex. kommenterar på varandras bilder/statusar, det de skriver på varandras walls, när det skriver/checkar in att de är någonstans tillsammans)

Tycker du att den informationen som finns om andra påverkar hur du ser på dem? Påverkar den hur du ser på dig själv?

Vilken betydelse tycker du att informationen som finns om dig själv har?

För dig själv, för andra?

Tänker du på hur andra uppfattar dig utifrån din Facebookprofil?

Brukar du ändra (lägga till/ta bort saker) på din profil (wall, status, bilder) med tanke på hur andra kan uppfatta dig?

Är informationen på Facebook trovärdig?

När det gäller att visa vad som händer i folks liv, och hur folk är?

Hur tycker du att informationen på facebook stämmer överens med dig och ditt liv? Det du själv lägger ut och de andra lägger ut om dig (taggar i statusar, bilder)

Brukar du visa på Facebook var du befinner dig? (T.ex. genom att checka in eller på annat sätt meddela det.)

Varför /varför inte gör du detta?

Brukar du på Facebook berätta vad du gör/nyss gjort och vem som befinner sig i ditt sällskap?

Varför/varför inte?

Får det någon betydelse för dig att veta var andra befinner sig, vad de gör samt vem de är med?

Hur brukar du känna dig efter att du varit inne på Facebook?

Vad får dig att känna dig så?

Relationer

Hur många vänner har du på Facebook?

Hur skulle du beskriva relationen ”att vara Facebookvänner”?

Att Facebookvänner, som vanligtvis är separerade från vissa delar av ditt liv, får tillgång till större del av det genom Facebook, vilken betydelse får det för dig, och er relation?

Är Facebook viktigt för dina relationer och isåfall på vilket sätt?

Är det viktigare för vissa relationer?

Om du har vänner som inte använder Facebook, eller använder det väldigt lite, upplever du någon skillnad i relationen till dem och till andra vänner som använder Facebook mycket?

När det gäller de vänner du hade även innan facebook – tycker du något har förändrats i er relation?

Skillnad i sättet att kommunicera (facebook/sms/ringa/ses)?

Skillnad i hur ofta ni träffas i verkligheten?

Om du tänker på de du umgås med även utanför Facebook, vilken betydelse har det som sägs och skrivs på Facebook i er relation?

Pratar ni om saker som ”hänt” på Facebook?

Vilken ”sorts” information har störst betydelse för er relation?

Hur stor del av din kommunikation/samspel sker på Facebook, i jämförelse med t.ex. sms:a, ringa, träffas?

Vad får dig att använda respektive kommunikationsmedel?

Statusuppdateringar

Skriver du statusuppdateringar?

Varför/varför inte?

Vad handlar dina statusuppdateringar oftast om?

Av de som kan se dina statusuppdateringar, finns det några du främst riktar dem till?

Är det viktig att folk kommenterar eller gillar dina statusar?

Brukar du kommentera/gilla andras statusar? Vad är syftet med att du kommenterar/gillar?

Varför tror du att man statusuppdaterar?

Sammanfattningsvis

Vilken betydelse tror du att Facebook har i skapandet av människors identitet?

Vilken betydelse tycker du att Facebook har i skapandet av din identitet?

Finns det något mer, som vi inte talat om än, som du skulle vilja säga om Facebooks betydelse som identitetsskapare?